
QUAESTIONUM DEMOCRITEARUM *SPECIMEN.*

Et si multorum ingenio et eruditione Democriti dogmata ita jam illustrata sunt, ut quem inter antiquitatis philosophos locum Leucippi discipulus obtineat, nemo sit hodie, qui ignoret, tamen ad memoriam hujus viri plenissime renovandam multa vetustatis monumenta accuratius quam adhuc factum est excutienda esse, intelligentes harum rerum existimatores non negabunt. Ac primum quidem omnia ejus operum fragmenta per varios scriptores sparsa nondum unum in locum collecta et explicata videmus. Quod qui faciendum sibi sumit, id agere debet, ut quoad in tam paucis reliquiis fieri potest, quae de singulis rebus docuerit Democritus ad quandam disciplinae formam revocet ac dictionem ejus imprimis cum Herodoti et Hippocratis loquendi genere et cum ea, quae in Parmenidis, Xenophanis, Empedoclis aliorumque fragminibus carminum inest orationis forma adjunctis grammaticorum testimoniis comparet. Cui negotio majorem, quam nonnunquam putatur, cautionem opus est adhiberi. Non enim committendum est, ut quod neque Herodoti, neque Hippocratis, nec poetarum auctoritate, nec grammaticorum sententiis ionicum esse convincitur, id si in Democriteis fragminibus reperiatur temere et audacter mutemus: quamquam e contrario quae in illis fragmentis ionicum quasi habitum exuerunt, in pristinum statum restituenda esse, nemo non videt. Porro cavendum, ne quae formae, voces, locutiones in Hippocratis et Herodoti libris nunc leguntur, hanc ipsam ob causam ionicae habeantur. Quippe utriusque scripta librariorum manibus multum detrimenti ceperunt, adeo ut in his ionicae dialecti monumentis non raro quae Atticorum et posterioris temporis Graecorum propria sunt, deprehendamus. Denique improbari oportet eorum opinionem, qui e solis grammaticorum praeceptis repeti et posse et debere edendorum vel Herodoti vel Hippocratis operum vel Democriteorum fragmentorum normam affirmant, siquidem Graecorum grammatici, licet de ionica dialecto rectius et incorruptius quam hodie

quisquam judicaverint, tamen saepe numero cum aliis in rebus, tum in definienda cuiusque scriptoris proprietate discrepant inter se et diversissima tradunt, neque raro mendosis jam exemplaribus, ut videtur, usi manifesto falluntur. Quae quamvis ita se habeant, tamen non dubium est, quin, si quoquo versus veri vestigia persequamur, idem etiam nunc, quod philologi Alexandrini, in his scriptoribus praestare queamus, praesertim si quis labentis graecitatis et vulgaris Graecorum linguae notitia instructus mendorum omnium, quae in codicibus manu exaratis inveniuntur, fontes pernoverit. Praeter operum Democriteorum fragmenta eo quo dixi modo edita dilucidataque desiderantur quaestiones de omnibus, qui olim exstiterunt, philosophi libris ac de operibus, quae tum apud veteres, tum medio aevo Democrito auctori falso tributa vel a tenebrionibus Abderae alumno supposita esse apparet. Porro investigandi sunt singulorum hujuscemodi opusculorum auctores. Quod quoniam in iis, quae nondum e bibliothecarum latebris in lucem protracta sunt, *) haud commode fieri potest, reliqua saltem, quae dudum edita sunt, ita examinari convenit, ut quando et a quibus composita sint, probabili ratione demonstretur. Neque minore studio, ut par est, dignae sunt quaestiones philosophicae. Docendum enim, (quantum hodie nobis in tanta optimorum scriptorum jactura licet,) quid a praeceptore Leucippo Democritus mutuus sit, et quid suo ingenio debeat. Denique nova via ingredienda est, qua philosophi vita fabulis mendaciisque multorum obscurata illustrari ac velut ab injuria, qua inferior aetas philosophum affecit, asseri queat. Id qui facere aggreditur, ante omnia tempus, quo vixerit Democritus scrutetur necesse est, quo facilius fabularum fundamenta evertere possit. Talium quaestionum specimen haec oblata in medium aliquid proferendi occasione eruditus proponere non dubitavi, ut si forte ab iis collaudetur, ad reliqua, quae de Democrito commentatus sum, divulganda me accingam.

*) Latent hujus generis libelli Parisiis in bibliotheca regia, Venetiis in bibl. D. Marci, Lugduni Batavorum in bibl. Acad. atque alibi.

Democriti philosophi patrem alii antiquorum, teste Laertio, ¹⁾ Hegesistratum, alii Athenocritum, nonnulli Damasippum nominarunt. Inter eos, qui Damasippi filium fuisse credunt, Aelianus est var. hist. lib. IV., cap. 20. Patria ejus communi omnium fere testium consensu Abdera ²⁾ fuit, Thraciae oppidulum posteriore ³⁾ tempore famosissimum. Nam quod ex Diogene ⁴⁾ discimus, fuisse, qui cum Mileti natum esse putarent, non tantum apud quemquam valere debet, ut pervagata antiquitatis opinio ideo ei negligenda videatur ⁵⁾

At de tempore, quo vixerit Democritus, tanta est omnium dissensio, ut neque annum ejus natalem nec vitae supremum indubitate ex vetustis monumentis eruere, sola tantum conjectura assequi possimus. Nec mirum est, quod illi accidit, ut ad diversas aetates referatur, quod licet honorificum, ut videbimus, inter longaevos obtineat locum, adeo ut multorum aequalis fuerit, tamen, quot vitae annos expleverit, incertum est. Quapropter singulos testes ordine producam, deinde quae recentiores ad concilianda diversa testimonia excogitaverint et quibus finibus ejus vitam incluserint, proponam, denique quid ego statuam explicabo.

¹⁾ Diog. Laest. lib. IX, 34. Δημόκριτος Ἡγησιστράτου, οἱ δὲ Ἀθηνοκρίτου, τινὲς Δαμασίππου. Suidas s. v. Δημόκριτος. Δημόκριτος Ἡγησιστράτου, οἱ δὲ Ἀθηνοκρίτου, ἢ Δαμασίππου. Eudocia Violar in Villois, Anecd. Gr. Tom. I. p. 134. Ἡγησιστράτου υἱός· οἱ δὲ Δαμασίππου. Joann. Tzetzes Chil. II. hist. 61. vers. 979. pag. 79 ed. Kiessling. ὁ Ἀβδηροδημόκριτος, ὁ παῖς Ἡγησιστράτου. Eadem verba repetuntur Chil. XIII. hist. 465. vers. 85. pag. 484. ejusd. ed. Aelian. l. c. τὴν παρὰ Δαμασίππου, τοῦ πατρὸς, οὐσίαν εἰς τρία μέρη νεμηθεῖσαν κ. τ. λ. Pseudorig. in φιλοσοφουμ., pag. 90. ed. Jo. Chrph. Wolf. Δημόκριτος Δαμασίππου Ἀβδηρίτης; item Theodoretus ἑλλ. θεωρητ. παθ. disput. IV. pag. 794. Tom. IV. ed. Schulz. Δημόκριτος δὲ ὁ Ἀβδηρίτης ὁ Δαμασίππου κ. τ. λ.

²⁾ Aelian. l. I. Δημόκριτον τὸν Ἀβδηρίτην λόγος ἔχει κ. τ. λ. Cf. Cic. de nat. deor. I, 43. Pompon. Mela lib. II. c. 2: (de Abdera loquens) „sed ea magis id memorandum habet, quod Democritum physicum tulit, quam quod ita condita est” Solin. Polyhist. cap. X: „Inde non procul urbs Abdera, quam Diomedis soror et condidit et a se sic vocavit, mox Democriti domus physici, ac si verum rimere, ideo nobilior.” Suidas v. Δημόκριτος — Ἀβδηρίτης, ἐκ Θυρίκης — Eudocia Violar. pag. 134. Δημόκριτος φιλόσοφος, Ἀβδηρίτης. Ammian. Marcellinus lib. XXII, 8. (ultimus scriptorum Latinorum, qui hujus oppidi injicit mentionem) Abdera, Protagorae domicilium et Democriti. Pseudorigenes et Theoretus l. I.

³⁾ ut alibi demonstrabo.

⁴⁾ Diog. Laert. l. I. — Ἀβδηρίτης ἢ (ὡς ἔνιοι) Μιλήσιος.

⁵⁾ Iuvenalis scholiastes ad satir. X. vers. 50. ait: „Apud Abderim, aut Megarim, quae fuit patria Democriti” etc; ubi corrige *Abderam* aut *Megarim*. Nam Megarim hic ferri non posse, sed Megaridem (*Μεγαρίδα*), saltem dicendum fuisse intelligitur ex Pompon. Mel. lib. II., cap. VII. p. 222. ed. Gronov. At Megarae, Siculorum urbe, Democritus non natus est. Similes hujus scholiastae errores omnes viri docti jam pridem noverunt.

Tria feruntur ipsius Democriti de vita sua testimonia, quorum duo exstant apud Diogenem, tertium apud Eusebium et Clementem Alexandrinum. Primum Laertius ⁶⁾ ex illius libro profert, qui *μικρὸς διάκοσμος* erat inscriptus. In hoc perhibet eum dixisse, se juvenem fuisse eo tempore, quo senex vivebat Anaxagoras, quadraginta annis illo minorem. Alterum ⁷⁾ testimonium Diogenes Laertius statim subjicit, contendere eum, parvum Diacosmum a se compositum esse anno post Ilii excidium septingentesimo trigesimo. In tertio ⁸⁾ testimonio, quod apud Clementem Alexandrinum *στροφ. I. pag. 304. ed. Sylburg (lib. I. §. 15. p. 357 ed. Potter)* et mutatis quibusdam apud Eusebium ⁹⁾ Praepar. Evangel. lib. X. c. 2. (c. 4. ed. Viger) invenitur, ait Democritus, plus se terrarum peragrasset, quam eorum quemquam, qui ipsius tempore vixerint, disjunctissima quaeque lustrantem, coeli solique genera cognosse quam plurima, eruditos homines permultos audivisse, nec in componendis ¹⁰⁾ adjuncta demonstratione lineis a quoquam superatum esse, ne ab

⁶⁾ Diog. Laert IX, 41. γέγονε δὲ τοῖς χρόνοις (ὡς αὐτὸς φησὶν ἐν τῷ μικρῷ Διακόσμῳ) νέος κατὰ προσβύτην Ἀναξαγόραν, ἔτισιν αὐτοῦ νεώτερος τεσσαράκοντα et antea IX., 34. dixerat κατὰ τινὰς ἔτισιν ὧν αὐτοῦ νεώτερος τετραράκοντα.

⁷⁾ *ibid.* συντετάχθαι δὲ φησὶ τὸν μικρὸν Διακόσμον ἔτισιν ὑστερον τῆς Ἰλίου ἀλώσεως τριάκοντα καὶ ἑπτακοσίοις. Transscripsit haec duo testimonia Eudocia in Viol. l. 1.

⁸⁾ Ἐγὼ δὲ τῶν κατ' ἑμαυτὸν ἀνθρώπων γῆν πλείστην ἐπεπλανησάμην, ἱστορέων τὰ μήκιστα καὶ ἀέρας τε καὶ γαίης πλείστας εἶδον καὶ λογίων ἀνθρώπων πλείστων ἐσῆκουσα καὶ γραμμίων συνθέσις μετὰ ἀποδείξις οὐδεὶς κώ (al. κως) με παρήλλαξεν, οὐδ' οἱ Αἰγυπτίων καλεόμενοι Ἀρσιπιδονάπται· σὺν τοῖς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἐπ' ἔτε' ὀγδωκοντα ἐπὶ ξείνης ἐγενήθη. Deprompta esse haec ex libro aliquo Democriteo documento sunt verba Clementis, quae praecedunt: Τάδε λέγει Δημόκριτος, γράφων καὶ μὴν καὶ περὶ αὐτοῦ ἧ σιμννόμενος φησὶ πού ἐπὶ τῇ πολυμαθείᾳ.

⁹⁾ Eusebius l. 1. pag. 472. A. ed. Viger (Paris. 1628) καὶ πού σιμννόμενος (scil. Δημόκριτος) περὶ ἑαυτοῦ φησὶν· Ἐγὼ δὲ (al. addunt καὶ) τῶν κατ' ἑμαυτὸν ἀνθρώπων πλείστην γῆν ἐπεπλανησάμην, ἱστορέων τὰ μήκιστα καὶ ἀέρας τε καὶ γαίης πλείστας εἶδον (sic corrige pro ἦδον) καὶ λογίων ἀνθρώπων πλείστων ἐσῆκουσα, καὶ γραμμίων συνθέσις μετ' ἀποδείξεως οὐδεὶς καμὲ παρήλλαξεν οὔτε Αἰγυπτίων οἱ καλούμενοι Ἀρσιπιδονάπται, οἷς ἐπὶ πᾶσιν ἐπ' ἔτεα ὀγδοήκοντα ἐπὶ ξείνης ἐγενήθη. Ante οἷς ἐπὶ πᾶσιν excidit σὺν.

¹⁰⁾ (καὶ γραμμίων συνθέσις κ. τ. λ.) Menagius ad Laertium p. 406. ed. Meibom in hoc Clementis loco συνθέσει et ἀποδείξει scribendum judicat. Similiter Sylburgius in adnotationibus ad hunc locum p. 831. συνθέσει legendum esse monet. At nihil emendandum. Vide Matthiae Gramm. Gr. §. 358. sub fin. cum adn. pag. 673. ed. 2. Cf. et §. 337. pag. 643 seqq.

iis quidem, qui Arpedonaptae¹¹⁾ apud Aegyptios audiant, apud quos post-

¹¹⁾ Qui fuerint Arpedonaptae, sive, ut apud Eusebium nominantur, Arsepedonaptae, ingenue Ritterus hist. phil. p. 561. se nescire fatetur. Res, nisi me fallit animus, intellectu facilis est. Arpedonaptarum nomen aut Aegyptiacum aut Graecum esse, eoque designari doctorum quorundam hominum genus artium mathematicarum studiosum, sponte patet. Aegyptiacum esse ratus est Jablonskius Prolegom. ad Pantheon Aegyptiorum pag. XCIV., qui allatis his Democriti verbis: „Lingua Aegyptiorum, inquit, ΝΕΒΗΤ, nabat (Cf. Thesaurus Epistolicus La-Crozianus To. I. p. 180.) et cum articulo generis indefinito ΘΥ-ΝΕΒΗΤ, u-nabat, designatur *νοήμων* sapiens, intellectu pollens. Erit itaque ΕΡ-ΠΕΤ-ΘΥΜΕΒΗΤ, Arpedunabat proprie *ὁ πρώτων τὰ τῶν νοημόνων*, vel, quod idem est *νοημονικός*, quasi dicas eum, qui est ex ordine *τῶν νοημόνων*.” Hujusmodi *νοήμονα* a Luciano in Philopseude describi existimat, cujus et locum opinionis suae firmandae causa affert. Ut cunque se habet haec explicatio, quam ferri posse nemo non videt, id certe apparere arbitramur, vocem, ut nunc apud Clementem legitur, puram putam esse graecam, sive graece interpretatus est Democritus Aegyptiorum vocabulum, sive exigua mutatione in formam graecam redegit. Nam quod apud Eusebium est *Ἀρσεπιδονάπται*, quod et Jablonskius l. l. reprobat, neque ex graeci neque Aegyptii sermonis legibus persolvi potest. Quippe fallitur Vigerus Adnot. ad Euseb. locum (extr. vol.) *Ἀρσεπιδονάπται*, cujus loco in manuscripto quodam codice male *Ἀρσεπιδονάπται* legi asserit, compositum esse putans ex *ἄρσις*, *πέδον* et *ἄπται*, quo nihil fingi potest ineptius. Est autem *Ἀρσεπιδονάπτης ὁ ἀρπεδονῶν ἀπτόμενος* qui funibus sive funiculis occupatur i. e. qui funiculos manu tractat. Originatio hujus nominis, quod ex *ἄρπεδόνη* et *ἄπτης* (ut enim a *ῥάπτω ῥάπτης*, sic ab *ἄπται ἄπτης* deduci posse in promptu est) constat, jam adnotata est a Schneidero in Lex. Gr., quem tamen mirum est dubitasse, graecumne an Aegyptium sit vocabulum. Idem citat Reinesii Ep. ad Nesteros p. 25. Schneideri dubitatio, si recte auguror, inde orta erat, quod nomen rei significandae non satis aptum judicabat. Attamen vix dubium est, quin non nisi a vulgo Aegyptiorum geometrae, de quibus loquitur Democritus, vocati sint *Ἀρπεδονάπται* i. e. funigeri, si quis latinam vocem, quae ab graecae similitudinem accedat, formare velit. Quoniam scilicet vulgus geometras sive agri mensores in metiendo agro praeter alia instrumenta ad hanc rem necessaria funibus uti viderat, impar, credo, inveniendi nomini ad notandum hoc eruditorum hominum genus satis idoneo *funigeros* illos appellavit. Quod nisi de viris doctis hoc loco ageretur, sed de operariis, *Ἀρπεδονάπται* agricolae etiam esse possent. Etenim colligas licet ex Hesych. v. *ἄρπεδόναι* significationem vocis *ἄρπεδόνη*, huc pertinentem quam omisit H. Stephanus Thes. L. Gr. s. h. v. quamque recentiores lexicographi accuratius exponere neglexerunt. *ἄρπεδόνη* nimirum potestatem vocabuli primitivi *ἄρπη*, ex quo una cum *ἄρπεδόν* derivatum est, retinet, ita ut pariter atque illud falcem designet. Hesychius sic: *ἄρπεδόναι τῶν ἀμανθῶν ἀστέρον σύγχυσις*. Sic autem dictae videntur, ut recte ibi Valesius monet, stellae exiguae crebraeque, quae in dextera manu Persei summa notantur, quaeque et *ἄρπη* dicuntur, quod *εἰς τὴν ἄρπην καταστερίζονται*. Vide, quos ille jam citavit, Atrati interpretes Hyginum et Germanicum. Proinde si *ἄρπεδόνη* idem quoque quod *ἄρπη* valet, ut hinc efficitur, *Ἀρπεδονάπται* falcigeri h. e. vinitores, agricolae erunt. Sed quum doctorum virorum in Democriti loco mentio fiat, prior ista, quam proposui, enucleandi ratio vera est. Caeterum neminem arbitror nodum in scirpo quaesitum, quod apud utrumque scriptorem, qui Democriti verba nobis servavit non *Ἀρπεδονάπται* aspero spiritu, quem nomen requirebat sed *Ἀρπεδονάπται* leni afflatu deprehenditur, siquidem constat, quam saepe librarii in utrovis spiritu vel negligendo vel permutando peccaverint. Haec scribenti

quam ¹²⁾ (caeterorum) omnium terras adierit, octoginta per annos peregrinatus sit ¹³⁾. Haec tria Democriti testimonia non solum inter se, sed etiam cum aliis veterum

10-

ob rei sonique similitudinem in mentem mihi venit gallica vox *arpent*, quae ex vetustissimis temporibus in illius gentis sermone mansit. Etenim jam Columella 5, 1, 6: „semijugerum quoque, inquit, *arapennem* vocant Galli,” ubi alii eodd. *arpennem*, alii *arepennem*, alii *arepennam* habent. Praeterea nota erat veteribus vox *arpendium*. Namque Gloss. Vet. *arpendia*, *πλέθρα*. Quomodo apud Columellam scribendum sit, incertum est. Omnes autem, quas memoravi, voces vel vocum formae et praeter has multae aliae ad eandem rem exprimendam medio aevo usurpabantur, quarum maximam partem collegerunt Ducangius et Carpentarius in Glossariis mediae et infimae Latinitatis.

¹²⁾ Sensum verborum *ἐνὶ πᾶσι*, quem jam recte perpexerunt Sylburgius in editione Clementis pag. 304 et Menagius ad Laertium Tom. II. pag. 406. ed. Meibom. plurimi recentiorum non assecuti videntur. Sylburgius vertit: „cum his autem *postremo* octoginta annis fui in terra aliena.” Eodem modo Menagius. Male Vigerus in Eusebii editione: „quibus *in omnibus* ad annos octoginta peregrinus hospesque versatus sum.” Vigerus Vigerum opponamus, hoc est huic interpretandi rationi, cui alibi, velut apud Hem. II IV., 178. non refragor illum canonem, quem in libro de praec. graec. dict. id. pag. 620—622. ed. III. Herm. de praepositione *ἐπὶ* exposuit, quam cum dativo conjunctam interdum esse *post* e nonnullis veterum locis apparet. Simillimum nostro locum habet Plutarchus in vita Romuli oper. Tom. I. pag. 111. ed. Reisk., ubi tribus tantum Romanorum imperatoribus memorans contigisse, ut spolia opima referrent, primo Romulo, quem Ceninensem Acronem interfecisset, secundo, Cornelio Cosso, qui Tolumnium Tuscorum ducem occiderit, postremo Claudio Marcello, a quo Gallorum rex Viridomarus caesus sit, his utitur verbis: *καὶ τρισὶ μόνους τοῦτου τεχῆν ἐπῆρθε Ῥωμαίοις ἡγεμόσι, πρώτῳ, Ῥωμαίων κτείναντι τὸν Κενινήτην Ἀκρόνα· δευτέρῳ, Κορινθίων Κόσσην Τυρρήνων ἀνελόντι Τολούμνον· ἐπὶ πᾶσι δέ, Κλαυδίῳ Μαρκελλῳ Βριτομάχτου κρατήσαντι Γαλατῶν βασιλέως.* Non dubium est, quin *ἐνὶ πᾶσι* proprie hic convertendum sit: *post omnes*, vel si quis sensum magis quam ipsa verba reddere studeat, *postremo*. Idem valet in Democriti loco, quem infra uberius tractabo. Alia hujuscemodi exempla allegavit Vigerus l. I. Cf. et, quem Hermannus ibi excitat, Gronov. ad Lucian T. I p. 533. seqq.

¹³⁾ Frustra Ritterus hist. phil. p. 561. sophisticam Democrito exprobrat magniloquentiam, qui tempus, quo ortus sit atque annum, quo celeberrimum suum opus conscripserit, secundum Anaxagorae vitam et Ilii excidium definiat. Nihil nimirum in utroque est, quod sophistae redoleat. Quum enim Democriti aetate recens adhuc Anaxagorae fama esset magnaue philosophus ille nominis claritudine vigeret, verisimile est Graecos probe novisse temporis spatium, quo hujus viri vita contineretur. Quamobrem non video, cur reprehendus Democritus sit, cui quoniam illo aevo Graeci in temporum notatione non unam eandemque Epocham sequebantur, Anaxagorae vita, utpote omnibus nota, satis apta videbatur, qua tamquam norma in annis suis numerandis uteretur. Porro veterum plurimis Ilii excidium Epochā erat, quam ad annorum suorum computationem adhibebant, cujus rei exempla passim obvia sunt, ut non solum Menagius ad illum, quem posuimus, Laertii locum observavit, sed etiam recentiorum plerique, qui de temporum rationibus conscripserunt, animadvertisse videntur. Cf. Jonsius de script. hist. phil. lib. I, c. 4. Denique celeberrimum ejus opus non *μικρόν*, sed *μέγαν διάκοσμον* fuisse, Diogenes Laertius docet lib. IX., 39.

locis prima specie videntur discordia. Jam quod ad primum illud attinet, quo quadraginta annis Anaxagora se minorem dicit Democritus, difficillimum est, de ipsa Anaxagorae vita ita certi aliquid constituere, ut non complurium antiquorum repugnet auctoritas. De his videndus praeter Baelium¹⁴⁾ Heinius,¹⁵⁾ quibus Meinersius¹⁶⁾ astipulatur. Sed si quis diligenter omnia perpenderit, quae de Anaxagorae vita traduntur, non dubitabit cum iis, quos modo nominavi, viris doctis ea verissima putare, quae secundo libro Diogenes Laertius, alioqui non fide dignissimus, narrat. Quod quum alienum sit ab hoc loco largius exponere, relego quibus volupe est ad illorum eruditorum volumina. Diogenes¹⁷⁾ igitur auctor est, fuisse Anaxagoram, quum Xerxes in Graeciam veniret, hoc est Ol. 75, 1. viginti annorum adolescentem. Inde patet, viginti annis post natum esse Democritum, ergo Ol. 80, 1. Primum hoc philosophi nostri testimonium simul confirmatur verbis Aristotelis Meteor. II, cap. 7,¹⁸⁾ ex quibus emanat, Democritum post Anaxagoram vixisse aut certe post eum philosophatum esse. Verum quid de altero Democriti testimonio faciamus? Nam fieri nullo pacto potest, si in notiores veterum de anno eversi Ilii sententias discedimus, ut philosophus Abderitanus Ol. 80, 1. natus jam anno post Trojam deletam¹⁹⁾ 730 parvum illum Diacosmum conscripserit. Si enim rationem ex Eratosthenis²⁰⁾ opinione ponamus et annum Epochae Trojanae 730 in Ol. 81, 3. incidere statuamus, quo tempore Democritus sex annorum puerulus fuerit, quis credet, vel

¹⁴⁾ Baelii Lex. hist. et crit. v. Anaxagoras (Dictionnaire historique et critique de Pierre Bayle.)

¹⁵⁾ Heinii vie d'Anaxagore dans les mémoires de l'Académie des sciences de Berlin. An. 1752.

¹⁶⁾ Meiners Geschichte des Ursprungs, Fortgangs und Verfalls der Wissenschaften in Griechenland und Rom. Tom. I. p. 723.

¹⁷⁾ Diogenes II, 7. λέγεται δὲ κατὰ τὴν τοῦ Ξέρξου διάβασιν εἴκοσι ἐτῶν εἶναι, βεβιωκέναι δὲ ἑβδομήκοντα δύο.

¹⁸⁾ Aristoteles I. I. Ἀναξαγόρας τε γὰρ ὁ Κλαζομένιος καὶ πρότερος Ἀναξιμένης ὁ Μιλήσιος ἀπεφάνησαν, καὶ τούτων ἕστερος Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης.

¹⁹⁾ De annis Epochae Trojanae olim egerunt Jonsius de script. hist. phil. lib. I. cap. 4. p. 26. ed. Dorn., Joseph. Scaliger in opere de emendatione temporum pag. 376. ed. Colon. Allobrog. 1629. atque alii alibi, sed omnium optime nostra memoria Boeckhii V. CL. in Commentar. ad Marmor Parium Corp. Inscr. Gr. Vol. II. Fasc. I. p. 327.

²⁰⁾ Ad Eratosthenem inter recentiores hac in re se applicarunt Corsinus Fast. Attic. I. III. p. 139. et Harlesius ad Fabric. Bibliothec. Graec. lib. II. c. XXIV. pag. 629, qui tamen annos male supputarunt.

summum philosophum ea jam aetate de ordinata mundi compositione scribere potuisse, ne quid in universum de Graecis dicam, quorum scripta viriles aut seniles labores esse solebant. Accedit etiam, quod Democritum non ante itinera sua, de quibus alio loco disputabimus, sed aut partem peregrinantem aut in patriam reversum scripta sua composuisse probabile est. Itaque aegre hunc locum relinquere cogemur, si hoc, quod prima fronte difficile putatur, vere in difficultatibus hujus argumenti numerandum esset. Quomodo igitur expedienda res sit, infra demonstrabo.

Quodsi hoc, de quo modo scripsimus, incredibile erat, quid tandem de tertio ejus testimonio censebimus? Si octoginta annos Democritus in Aegypto versatus est, intelligitur necesse esse, ut usque ad centesimum²¹⁾ fere annum vel ultra a patria abfuerit. Etenim ante vicesimum annum vix itineri se commisit, aut si prius profectus est, tamen jam decrepitis senex in patriam rediit. At nonne a verisimilitudine abhorret, eum prope ad mortem usque in itineribus haesisse? Quod quum per se non valde probabile sit, licet longissimum Democrito aevum tribuamus, consideratis omnibus extra fidem esse apparet.

His subjiciamus reliqua ex Laertio, quae huc pertinent. Ait ille, magistros Democriti Leucippum ac secundum quosdam Anaxagoram quoque fuisse.²²⁾ De Leucippi vita omnia incerta sunt; itaque nihil inde lucis nostro affulget. Caeteroqui si

²¹⁾ Erravit Fabricius Bibl. Gr. lib. II, c. 24. p. 628. ed. Harl. Democritum dicens ad octogesimum usque annum aetatis peregrinatum esse, id quod apud Clementem Alexandrinum et Eusebium ejus verba superius laudata non significant. Nempe ἐπ' ἑτε' ὀγδώκοντα non aliter interpretandum est, quam *per octoginta annos*. Quod autem Fabricius voluit, non nisi sic graece sonat: ἐπὶ τὸ ὀγδοηκοστὸν ἔτος. Quo apertius hoc est, eo magis miror, praeter Fabricium et alios viros doctos eadem in re peccasse. Horum in numero fuit Bruckerus hist. phil. T. I. pag. 1178, qui insuper Stanlejum notat, quod lib. X. p. 889 dixerit, Democritum, ut ipse affirmet, cum Aegyptiis annos vixisse octoginta. In ejusdem erroris societatem nuperrime venit Clinto Fast. Hell. pag. 113 translationis Krugerianae. Vide quae ad annum 381. Ol. 99, 4. notavit. Sed excusandi sunt eruditi isti homines, quod grammaticae leges non servare, quam iis servatis rei tamine ptae ut a nemine credi queat, fidem adjunxisse videri maluerunt. Qua propter Bruckerus recte in numero mendum esse suspicabatur, de quo infra disseremus.

²²⁾ Diog. L. IX, 34. ὅσπερον δὲ Λευκίππου παρέβαλε καὶ Ἀναξαγόρα, κατὰ τινάς, ἔτισιν ὄν αὐτοῦ νεώτερος τετραράκοντα. Tzetzes quoque Democritum Leucippi discipulum facit Chil. II. hist. 61. vers. 979. pag. 79. ed. Kiessling. dicens:

ὁ Ἀβδηροδημόκριτος, ὁ παῖς Ἠγησιπύτου
τοῦ δὲ Λευκίππου μαθητὴς, τοῦ μαθητοῦ Μελίσσου.

Eodem modo haec leguntur Chil. XIII. hist. 465. vers. 85 p. 484. ejusd. ed.

Aristoteles Democritum *εταῖρον τοῦ Λευκίππου* appellat, noli cum Rittero²³⁾ ex hoc cogere, Democritum non fuisse Leucippi discipulum, sed ex philosophorum loquendi usu hoc dictum puta. Anaxagorae vero discipulus pro eo, quod supra de illius vita expositum est, haberi posset, nisi Diogenes ipse inter se pugnantia proderet.²⁴⁾ Namque lib. IX, 34. sic ait: *Φαβωρίνος δέ φησιν ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ, λέγειν Δημοκρίτον περὶ Ἀναξαγόρου, ὡς οὐκ εἴσαν αὐτοῦ αἱ δόξαι αἴτε περὶ ἡλίου καὶ σελήνης, ἀλλὰ ἀρχαῖαν τὸν δὲ ὑφηρεῖσθαι· διασύρειν τε αὐτοῦ τὰ περὶ τῆς διακοσμήσεως καὶ τοῦ νοῦ, ἐχθρῶς ἔχοντα πρὸς αὐτόν, ὅτι δὴ μὴ προσήκατο αὐτόν. Πῶς οὖν (κατὰ τινος) ἀκήκοεν αὐτοῦ;* Contra lib. II, 14. de Anaxagora hoc dicit: *ἔδοξε δὲ πῶς καὶ Δημοκρίτῳ ἀπεχθῶς ἐσηκέναι, ἀποτυχῶν τῆς πρὸς αὐτόν κοινολογίας.* Ex qua repugnantia recte conclusit Wendt l. l. non esse Anaxagoram Democriti doctorem, a cuius doctrina et hic valde abhorret, tamen in nonnullis consentiunt.

Docet praeterea Laertius,²⁵⁾ laudato Apollodoro in Chronicis, partu editum

²³⁾ Ritterus scilicet pag. 562. (et pag. 559.) ob haec Aristotelis verba *Λευκίππος δὲ καὶ ὁ ἑταῖρος αὐτοῦ Δημοκρίτος* *σοιχεῖα μὲν τὸ πλῆρες καὶ αὐτὸ κενὸν εἶναι φασί* quamquam invitis omnibus post Aristotelem testibus, se nescire dicit, quomodo probari queat, fuisse Democritum Leucippi discipulum, nisi quod similia utrique placita sint. Atque ob ipsam hanc decretorum similitudinem nominatum esse Aristotelē alterum alterius *εταῖρον*. Sed fallitur Ritterus. Ac primum quidem non similia sed eadem dogmata habent Leucippus et Democritus; quippe fundamentis ab illo jactis hic superstruxit aedificium. Deinde constat, philosophos graecos pro gentis humanitate discipulos vocitasse *εταῖρους*. Vide Pollucem IV, 6. Hujusmodi locum habet Pseudorigenes *φιλοσοφουμ.* pag. 88. ed. Chrph. Wolf. *Λευκίππος δὲ Ζήνωνος ἑταῖρος οὐ τὴν αὐτὴν δόξαν διειρήσαεν.* Itaque adducor, ut, quod apud Suidam nescio quis in voce *εταῖρος* tradit, Platonem caeterosque philosophos germanos eruditionis amatores sodales vocasse, de discipulis potissimum accipiendum esse credam. Verba ejus sunt: *ὁ Πλάτων καὶ οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι τοὺς γνησίους ἑμιστάς τῶν λόγων ἑταῖρους ἐκάλουν· οὓς ἐμμεῖτο Ἰουλιανός, ἑταῖρους πάντας καλῶν ἐν ταῖς συνοουσίαις, οὐκ ἀπανθραδίζόμενος τῇ βασιλείᾳ.* Neque solum discipuli vocantur *εταῖροι*, verum etiam magistri, idem videlicet cum illis sapientiae stadium currentes. Cujus rei testem adhibere jurat Platonem in Menone pag. 79. extr. Steph., ubi Gorgias sic appellatur. Similis est usus vocabuli *γνώριμος*, id quod Hesychio et Suida auctoribus scimus, plurimisque antiquorum locis comprobatum deprehendimus. Hesychius: *γνώριμοι, μαθηταί.* Suidas: *γνώριμοι, φοιτηταί.* Sic intellige apud Diog. Laert. VII, 41. verba *Φανίας, ὁ Πισσειδωνίου γνώριμος*, ut ibi jam vidit Menagius. Eodem modo explica verba Pseudorigenis p. 89. ed. J. Chr. Wolf. *Δημοκρίτος δὲ Λευκίππου γίνεται γνώριμος.*

²⁴⁾ Perspexit hoc et Wendtius Adn. ad Tennem. pag. 337.

²⁵⁾ Diog. Laert. IX, 41. *γεγόνοι δ' ἄν (ὡς μὲν Ἀπολλόδομος ἐν χρονικοῖς) κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν Ὀλυμπιάδα· ὡς δὲ Θεόφυλλος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ τὰ πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Δημοκρίτου βιβλίων, κατὰ τὸ τρίτον εἶος τῆς ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, ἐνιαυτῷ, (φησι) πρεσβύτερος ὦν*

esse Democritum Olympiade octogesima, id quod cum eo, quod supra exputavimus, plane concinit. Thrasyllus²⁶⁾ autem, cujus idem mentionem habet, in libro qui praevious esset Democriti scriptorum lectioni, tempus illius natale rettulit ad tertium septuagesimae septimae Olympiadis annum eumque Socrate anno majorem facit, aequalem igitur Archelai, Anaxagorae discipuli atque Oenopidae.²⁷⁾ Confirmari hoc, addit Laertius, eo, quod Oenopidae in scriptis suis mentionem agitaverit; praeter hunc memorare illum et Parmenidis ac Zenonis ipsius tempore maxime celebrium de Uno opinionem et Protagoram Abderiten, qui consentiente omnium voce Socratis tempore degerit. Sed illorum, de quibus hic Laertius agit, aequalem Democritum, etiam Ol. 80, 1. natum, fuisse, non dubium est. Porro hunc Protagoram, qui Olymp. 93, 2. decessisse videtur,²⁸⁾ vita usque ad septuagesimum annum prorogata²⁹⁾ Democriti auditorem fuisse Diogenes in ejus vita³⁰⁾ prodit. Adjiciamus hic quorundam³¹⁾ exi-

Σωκράτους. Εἴη ἂν οὖν κατὰ Ἀρχέλαον τὸν Ἀναξαγόρου μαθητὴν, καὶ τοὺς περὶ Οἰνοπίδην. Καὶ γὰρ τοῦτου μέμνηται. Μέμνηται δὲ καὶ περὶ τῆς τοῦ ἐνὸς δόξης τῶν περὶ Παρμενίδην καὶ Ζήνωντα, ὡς καὶ αὐτὸν μάλιστα διαβεβοημένων, καὶ Πρωταγόρου τοῦ Ἀβδηρίτου, ὃς ὁμολογεῖται κατὰ Σωκράτην γεγονέναι.

²⁶⁾ De Thrasylo vide Jonsium de script. hist. phil. lib. III, 3, 2. pag. 12 sqq. ed. Dorn., qui eum Tiberii Imperatoris tempore vixisse existimat.

²⁷⁾ De hoc Oenopide tractat Menag. ad Laert. T. II. pag. 407. ed. Meibom.

²⁸⁾ Vid. Corsin. Fast. Att. T. III. p. 139.

²⁹⁾ Diog. Laert. lib. IX, 56. sed primus auctor Plato in Menone pag. 91. extr. ed. Steph., cujus verba sunt: *Πρωταγόρας δὲ ἄρα ὄλην τὴν Ἑλλάδα ἐλάνθανε διαφθεῖρων τοὺς συγγιγνομένους, καὶ μοχθηροτέρους ἀποπέμπον ἢ παρελάμβανε, πλεόν ἢ τετραράκοντα ἔτη. Οἶμαι γὰρ αὐτὸν ἀποθανεῖν ἑγγυὺς ἑβδομήκοντα ἔτη γεγονότα, τετραράκοντα δὲ ἐν τῇ τέχνῃ ὄντα. Καὶ ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦτο ἔτι εἰς τὴν ἡμέραν ταυτηνὴν εὐδοκίμων οὐδὲν πέπναιται.* Ex ultimis verbis sequitur, Protagoram jam dudum mortuum fuisse, quum hic dialogus scriberetur.

³⁰⁾ Diog. lib. IX, 50.

³¹⁾ A. Corn. Celsus in praefatione operis sui de Re Medic. pag. 2. edit. Leonard. Targae (Lugd. Bat. 1785, 4.): „Ideoque multos ex sapientiae professoribus peritos ejus (i. e. medicinae) fuisse accepimus, clarissimos vero ex iis Pythagoram et Empedoclem et Democritum Hujus autem, ut quidam crediderunt, discipulus Hippocrates Cons, primus quidem ex omnibus memoria dignis, ab studio sapientiae disciplinam hanc separavit, vir et arte et facundia insignis“ Auctor vitae Hippocrateae in Oper. Hippocr. ed. Linden. tom. II. pag. 951. (p. 1297. ed. Foes. Genav. 1657.) *μαθητῆς δὲ γέγονεν Ἡρακλείδου τοῦ ἰδίου πατρὸς, εἶτα Ἡροδίκου, κατὰ δὲ τινὰς καὶ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου ἑήτορος, φιλοσόφου δὲ Ἀημοκράτου Ἀβδηρίτου. Κατὰ δὲ τοὺς Ἱεροπονησιακοὺς ἤμασε χρόνους. Quod Suidas et Joann. Tzetzes hac de re habent, vitae Hippocrateae auctori acceptum referunt. Suidas v. Ἱπποκράτης tom. II. p. 144. ed. Kuster sic: οὗτος (scil. ὁ Ἱπποκράτης) μαθητῆς γέγονε τὸ μὲν πρῶτον τοῦ πατρὸς, μετὰ δὲ ταῦτα Ἡροδίκου τοῦ Σηλυβριανοῦ, καὶ Γοργίου ἑήτορος καὶ φιλοσόφου,*

stimationem, numerari inter Democriti discipulos et Hippocratem medicum, ortum Olymp. 80, 1. mensis Agriani sexto et vicesimo die ut Soranus in ejus vita ex Histo- macho et Sorano Coo adnotavit.³²⁾ Aulus Gellius Noct. Attic. XVIII, 21 sic: „Itaque qui inter haec³³⁾ tempora nobiles celebresque erant, Sophocles ac deinde Euripides, tragici poetae, et Hippocrates medicus et Democritus Philosophus, quibus Socrates Atheniensis natu quidem posterior fuit, sed quibusdam temporibus iisdem vixerunt.“ Si Suidam sequimur v. Δημόκριτος,³⁴⁾ lucem aspexit Noster eadem qua Socrates Olympiade, scilicet septuagesima septima, vel aliis testibus Olympiade octogesima. Corsino Fast. Att. T. III p. 181 damus, utramque sententiam vel scriptorum opinionem sumpsisse Suidam ex Diogenis loco supra laudato, quod illae videlicet cum Thrasylli et Apollodori apud Laertium testimoniis omnino conveniunt. Longe discedit ab omnibus Eusebius in Chronicis. Hic non definiens, quando generatus sit Democritus, aut memoriae lapsu aut librorum vitio bis³⁵⁾ dicit, quando ille floruerit,

ὡς δὲ τινες, Δημοκρίτου τοῦ Ἀβδηρείου ἐπιβαλεῖν γὰρ αὐτὸν νέον πρῶβύτη (Ita legendum esse pro νέῳ πρῶβύτην monuerunt Portus et Kusterus) ὡς δὲ τινες καὶ Προδίκου. Joann. Tzetzes Chil. VII. hist. CLV. vers. 958. pag. 276. ed. Kiessling.

Ὁ μέγας, ὃ καὶ δευτέρος, γέγονεν Ἰπποκράτης,
ὃν ὁ πατὴρ Ἡρακλεῖδης τὰ ἰατρῶν διδάσκει,
Ὁ ἐκ τῆς Σηλυβρίας τε Ἡρόδικος σὺν τούτῳ,
Γοργίας Λεοντίδος δὲ τὴν τέχνην τῶν ῥητόρων,
φιλοσοφίαν μὲν αὐτοὺς Δημόκριτος ἐκείνος κ. τ. λ.

³²⁾ pag. 1297 ed. Foes. (pag. 951. Tom. II. ed. Lind.) γεννηθείς, ὡς φησὶν Ἰσίδωρος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ τῆς Ἰπποκράτους αἰρέσεως κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ὀγδοηκοστῆς Ὀλυμπιάδος, ὡς δὲ Σωρᾶνος ὁ Κῶος ἐρευνήσας τὰ ἐν Κῶ γραμματοφυλάκεια προστίθησι, μοναρχοῦντος Ἀβδηρίδα, μὲν δὲ Ἀργιανοῦ ἔκτη καὶ εἰκοστῇ, παρ' ὃ καὶ ἐναγίζων ἐν αὐτῇ μέχρι νῦν Ἰπποκράτει φησὶ τοὺς Κῶους. Vid. Corsin. Fast. Att. III. p. 199. et Fabric. Bibl. Gr. lib. II. c. 23. pag. 509. ed. Harl.

³³⁾ circa annum scilicet 323. ab u. c; h. e. ante Chr. n 431; Ol. 87, 2.

³⁴⁾ Suidas v. Δημόκριτος ita: γεγονὸς ὅτε καὶ Σωκράτης ὁ φιλόσοφος κατὰ τὴν 87^α Ὀλυμπιάδα (οἱ δὲ κατὰ π' φασὶν) Socrates enim Olymp. 77, 4 genitus post septuaginta annorum vitam primo nonagesimae quintae Olympiadis anno obiit, ut ex Laertio Apollodori auctoritatem antestante discimus. Sic enim ille lib. II, 44. ἐγενήθη δὲ (καθὰ φησὶν Ἀπολλόδορος ἐν τοῖς χρονικοῖς) ἐπὶ Ἀμφικρίωνος ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς ἑβδομηκοστῆς ἑβδόμης Ὀλυμπιάδος, Θουγγλιῶνος ἔκτη, ὅτε καθάρουσι τὴν πόλιν Ἀθηναῖοι καὶ τὴν Ἀρεμιν γενέσθαι Ἀήλιοι φασιν. ἐτελεύτησε δὲ τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς ἐνενηκοστῆς πέμπτῆς Ὀλυμπιάδος, γεγονὸς ἑτῶν ἑβδομήκοντα. Harlesius, qui ad Fabric. Bibl. Gr. lib. II. c. XXIV. p. 628. contendit, Suidam dicere, vixisse Democritum eodem tempore quo Socratem Olymp. 77. vel secundum alios 80, non intellexit in Suidae loco participium illud γεγονὸς.

³⁵⁾ Mirandum est recentiorum neminem, quod sciam, animadvertisse, ad duplicem aetatem ab Eusebio revocari Democriti claritatem. Quippe omnes, ubi de Eusebio loquuntur illud ta-

diversissimis nominatis temporibus. Etenim ad Olymp. 70, 1.³⁶⁾ adnotat: *Ἑλλάνιος ἱστοριογράφος, καὶ Δημόκριτος φιλόσοφος, καὶ Ἡράκλειτος ὁ σκοτεινός, καὶ Ἀναξαγόρας φυσικὸς φιλόσοφος ἐγνωρίζοντο*, quod Hieronymus³⁷⁾ sic reddit: „Hellenicus historiographus et Democritus philosophus, et Heraclitus cognomento Tenebrosus et Anaxagoras physici clari habentur.” In Aucheri Graeco-Armenio-Latina editione³⁸⁾ Chroniconum Eusebianorum Tom. II pag. 207 ad Olymp. 70, 1. legitur: „Hellenicus historiographus et Democritus et Heraclitus Crinaeus (lege Scotinus) et Anaxagoras physici agnoscebantur.” Ad Olymp. 86, 1. in Scal. Thes. temp.³⁹⁾ (vel Ol. 86, 3 et 4 ed. Mai.) haec habet Eusebius: *Δημόκριτος Ἀβδηρίτης φυσικὸς φιλόσοφος ἐγνωρίζετο, καὶ Ἐμπεδοκλῆς, ὁ Ἀκραγαντῖνος, καὶ Ἱπποκράτης Κῶος ἰητρὸς, Γοργίας, καὶ Προδίκος. ὡς δὲ τινες, καὶ Ζήνων καὶ Παρμενίδης κατὰ τοὺτους ἡμέμαζον.* Hieronymus⁴⁰⁾ vertit: „Democritus Abderites, et Empedocles et Hippocrates medicus, Gorgias Hippiasque et Prodicus et Zeno et Parmenides philosophi insignes habentur.” Sed apud Aucherum⁴¹⁾ anno sequenti haec tribuuntur, siquidem ad Ol. 86, 2. invenimus: „Democritus Abderites et Empedocles, et Hippocrates medicus, Gorgias Hippiasque, Prodicus et Zeno et Parmenides philosophi agnoscebantur.” Idem Eusebius ad Olymp. 94, 4.⁴²⁾ notat: *Δημόκριτος τελευτᾷ ζήσας ἔτη ρ.* Hieronymi interpretatio⁴³⁾ ad eum annum nihil habet, nisi: „Democritus moritur.” Biennio discrepat codex Armeniacus. Nempe apud

citum relinquunt, quod ad Ol. 86. observat, id temporis quoque claruisse Democritum. Quid vero Harlesius voluerit, ignoro. Is enim l. l. Baelium citans v. Democrite adn. D. et Meinersium hist. discip. ap. Gr. et Rom. l. p. 726. Eusebium dicit non Olymp. 86, 1. sed Olymp. 70, 1. scripsisse, id quod risum quadantenus movet, quia utrumque scripsit. Istis autem, quos excitavit, locis neque Baelius nec Meinersius quidquam edisserunt, quo illa Harlesii opinio defendatur, alto potius silentio alterum tempus (Ol. 86, 1.) praetereuntes.

³⁶⁾ Euseb. Chron. p. 166. in Scaligeri Thesaurō Temporum.

³⁷⁾ Hieronym. Interp. Chron. Euseb. p. 130. in Scalig. Thes. Tempor.

³⁸⁾ Titulus huius operis, quod ad Scaligeri fraudes detegendas plurimum valet, sic se habet: Eusebii Pamphili Chronicon Graeco-Armenio-Latinum ed. Baptista Aucher Ancyranus. Venetiis 1818. 2 Vol., 4.

³⁹⁾ Euseb. in Scal. Thes. Temp. p. 172.

⁴⁰⁾ Hieronym. l. l. p. 132.

⁴¹⁾ Euseb. Chron. Tom. II. pag. 213. ed. Aucher.

⁴²⁾ Euseb. Chron. in Scal. Thes. Temp. p. 173.

⁴³⁾ Hieronym. l. c. pag. 134.

Aucherum ⁴⁴⁾ jam ad Olymp. 94, 2. reperimus: „Democritus obiit.“ Duplex porro Democriti mentio est apud Cyrillum contra Julianum lib. I, ubi ⁴⁵⁾ ἐβδομηκοστῆ, inquit, Ὀλυμπιάδι φασὶ γενέσθαι Δημόκριτον καὶ Ἀναξαγόραν, φιλοσόφους φυσικοὺς, ὁμοῦ τε καὶ Ἡρακλείδην τὸν ἐπίκλην σκοτεινόν, in quibus verbis pro Ἡρακλείδην legendum esse Ἡράκλειτον nemo in dubium vocabit. Idem Cyrillus paucis verbis interjectis sic pergit: ὀγδοηκοστῆ ἔκτῃ Ὀλυμπιάδι γενέσθαι φασὶ τὸν Ἀβδηρήτην Δημόκριτον, Ἐμπεδοκλέα τε καὶ Ἰπποκράτην καὶ Πιρόδικον, Ζήνωνα καὶ Παρμενίδην. Quid de duobus his Cyrilli locis iudicem infra uberius exponam. Denique auctor Chronici Paschalis ⁴⁶⁾ apud Scalig. in Thes. Tempor. ⁴⁷⁾ ad Olymp. 67 (ἔξ) observat: Ἑλλάνικος ἱστοριογράφος, καὶ Δημόκριτος φιλόσοφος καὶ Ἡράκλειτος, καὶ Ἀναξαγόρας φυσικὸς φιλόσοφος ἐγνωρίζοντο. ⁴⁸⁾ Idem ⁴⁹⁾ ad Olymp. 104. (ρδ') Δημόκριτος τελευτᾷ ἕξσας ἔτη ρ, ubi Scaliger, nescio qua causa permotus, in margine posuit: I. OL. XCVII; qui numerus, quo spectet, aliis iudicandum relinquo. At in novissima Chronici Paschalis editione a Lud. Dindorfio curata ⁵⁰⁾ Olympiadis centesimae quintae anno secundo Democriti mors assignatur. Caeterum Chronici hujus auctorem ad Apollodori computationem se applicasse liquet.

Ut de anno natali dissentiant veteres, ita de numero quoque ejus vitae annorum et de tempore, quo supremum obierit diem, maxime discrepant. Etenim Di-

⁴⁴⁾ Euseb. Chron. Tom. II. pag. 217. ed. Aucher.

⁴⁵⁾ Cyrill. contra Julianum lib. I. pag. 13. ed. Spanh.

⁴⁶⁾ Falso nonnulli Alexandrinum hoc Chronicon vocant, alii porro Fastos Graecos aut denique Fastos Siculos. Sola Chronici Paschalis appellatio recta est. Legendus his de rebus Ducangius in praefatione ad Chronici editionem, ubi et de auctore Chronici Paschalis caeterisque Paschalium apud Graecos conditoribus agit. Alexandrini nomen ab editore Radero perperam ei primum impositum omnes fere viri docti, antequam Ducangii prodiisset editio, huic operi tribuunt, in his Meursius de Arch. Att. III., 13. et aliis locis. Idem Chronicon jam ante Raderi editionem propter cognationem materiae, at ait, Temporum Thesauro inseruerat Scaliger Casauboni manu ex Augustano exemplari descriptum. Verum multa praetermisit Casaubonus exscribendi labore, ut videtur, defatigatus, multa etiam in edendo Chronico temere mutasse et transposuisse Scaligerum apparet. Scaliger ἐπιτομῆς χρόνων titulum usurpat.

⁴⁷⁾ Auct. Chron. Pasch. vel ἐπιτομῆς χρόνων ap. Scalig. in Thes. Tempor. pag. 247.

⁴⁸⁾ Eodem modo haec in Dindorfii editione pag. 274. (p. 146. c. edd. vet.) leguntur.

⁴⁹⁾ Chron. Pasch. auct. pag. 250. ap. Scal. l. l.

⁵⁰⁾ Chron. Pasch. ed. Lud. Dindorf. in Corp. Script. hist. Byz. Vol. I. pag. 317. (pag. 169. edd. vet.) Ὀλ. ρε, β. Δημόκριτος τελευτᾷ ἕξσας ἔτη ρ.

odorus Siculus⁵¹⁾ non ut Eusebius et Chronici Paschalis auctor centum, sed nonaginta eum annos vixisse et Olymp. 49, 1. exspirasse testatur. Quare Ol. 71, $\frac{2}{3}$ in vitam ingressus esset. Idem libro I, 98.⁵²⁾ Democritum non octoginta annos, ut apud Clementem legitur, sed quinquennium in Aegypto commoratum esse auctor est. Porro a Diodoro et Eusebio in definiendo vitae annorum numero discordat Lucianus,⁵³⁾ centum quattuor annorum senem defunctum esse vita existimans. Non aliter Phlegon in Longaevis.⁵⁴⁾ Censorinus⁵⁵⁾ libro de die natali prope ad CVIII annum pervenisse eum scribit. Apud Antisthenem relatum legebantur, ultra centum annos philosophum nostrum vixisse, cuius rei testem Diogenem Laertium habemus.⁵⁶⁾ At auctore Hipparcho apud eundem⁵⁷⁾ nono demum et centesimo vitae anno debitum reddidit naturae. Si antiquo Hippocratis Vitae auctori, quae κατὰ Σωρανὸν inscripta est, credimus, fama erat eodem fere tempore Hippocratem et Democritum fato concessisse. Mirum autem quod ibidem legitur, alios tradere nonagesimo aetatis anno, alios octogesimo quinto, alios centesimo quarto, quosdam centesimo nono Hippocratem decessisse,⁵⁸⁾ ita ut in numeris annorum, quos vivendo exegerit Hippocrates, eadem sit varietas, quae in Democriteis, nisi quod nemo Democritum octogesimo quinto aetatis anno jam vitae usuram amisisse prodit. De reliquo Joa. Tzetzes, et Sui-

⁵¹⁾ Diod. Bibl. hist. lib. XIV, 11. περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Δημόκριτος ὁ φιλόσοφος ἐτελεύτησε, βιώσας ἔτη ἐνενήκοντα.

⁵²⁾ ὑπολαμβάνουσι δὲ καὶ (scil. οἱ Αἰγύπτιοι) Δημόκριτον παρ' αὐτοῖς ἔτη διατρίψαι πέντε, καὶ πολλὰ διδάχθῃναι τῶν κατ' ἀστρολογίαν.

⁵³⁾ Lucian. in Macrob. Tom. III. p. 221. ed. Reitz Δημόκριτος μὲν ὁ Ἀβδηρίτης ἐτῶν γεγονώς τεσσαρῶν καὶ ἑκατὸν, ἀποσχόμενος τροφῆς ἐτελεύτησα.

⁵⁴⁾ Phlegon. Trallianus Longaev. cap. II. p. 118. ed. Joh. Georg. Frid. Franz. Δημόκριτος Ἀβδηρίτης ἔτη ἑκατὸν τέσσαρα. Ἐτελεύτησε δὲ, τροφῆς ἀποσχόμενος.

⁵⁵⁾ Censorinus libro de die natali ed. Lindenbr. Lugd. Bat. 1642. pag. 104: „Democritum quoque Abderiten, et Isocratein rhetorem ferunt prope ad id aetatis pervenisse, quo Gorgian Leonatinum, quem omnium veterum maxime senem fuisse, et octo supra centum annos habuisse constat.”

⁵⁶⁾ Diogenes Laertius lib. IX., 39. καὶ τελευτήσαντα αὐτὸν (scil. τὸν Δημόκριτον ὁ Ἀντισθένης φησὶν) δημοσίᾳ ταφῆναι, βιώσαντα ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη.

⁵⁷⁾ Hipparchus ap. Diog. lib. IX., 43. — ἀλυπίατα τὸν βίον προήκατο, ὡς φησὶν Ἰππάρχος, ἐννέα πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἔτη βιώσας.

⁵⁸⁾ Auctor vitae Hippocrateae Tom. II. oper. Hippocr. ed. Lind. pag. 951. vel pag. 1287. ed. Foes. ἐτελεύτησα δὲ παρὰ Λαρισσαίοις, ὅτε καὶ Δημόκριτος φέρεται τελευτήσας. Καὶ οἱ μὲν ἐνενήκοντα ἐτῶν, οἱ δὲ πέντε φασὶν, ἄλλοι ἑξήκοντα, ἄλλοι ἑξήκοντα ἑπτὰ, ἄλλοι ἑξήκοντα ὀκτώ.

Suidas ⁵⁹⁾, ubi de Hippocratis morte agunt, unum tantummodo numerum quattuor et centum annorum commemorant.

Denique Plinius ⁶⁰⁾ de Democriti et Hippocratis aetate haec habet; „plenumque miraculi et hoc, pariter utrasque artes effloruisse, medicinam dico magicenque, eadem aetate illam Hippocrate, hanc Democrito illustrantibus, circa Peloponnesiacum ⁶¹⁾ Graeciae bellum, quod gestum est a CCC urbis nostrae anno.” Uterque igitur, Plinio iudice, aequalis fuit ac circa bellum Peloponnesiacum floruit. Hoc posterius, etsi non diserte, tecte tamen dicit. Postremo apud Aelianum ⁶²⁾ deprehenditur narratiuncula, qua certiores nos facit scriptor, Alexandrum Magnum quum audiret Democritum in quibusdam libris infinitos mundos statuere, indoluisse, quod adhuc ne unius quidem ejusque omnium communis factus esset dominator, Democritum vero ideo Alexandrum derisisse. Aeliani verba sunt: οὐ γὰρ δύναμαι πείθειν ἑμαυτὸν, μὴ γελῶν ἐπ' Ἀλεξάνδρῳ τῷ Φιλίππου, εἶγε ἀπίθους ἀκούων εἶναί τινος κόσμου, λέγοντος Δημοκρίτου ἐν τοῖς συγγράμμασιν, ὅδε ἠνιάτο, μηδὲ τοῦ ἐνὸς καὶ κοινοῦ κρατῶν. Πόσον δὲ ἐπ' αὐτῷ Δημοκρίτος ἐγέλασε καὶ αὐτός, τί δὲ καὶ λέγειν, ᾧ ἔργον τοῦτο ἦν; Igitur, si Aeliano fides esset, usque ad illam aetatem, qua Alexander regnum accepit, vel ultra eam, perpetuasset vitam Democritus.

Haec fere sunt, quae veteres de anno, quo natus et quo denatus Democritus sit, et quot per annos vita sit fruitus, tradiderunt. Pleraque illorum, quae testimoniorum loco hic allegavimus, ita inter se sunt diversa, ut latine, non oratorie loqui videatur, qui paucis exceptis singula a singulis ut a tenebris lucem, ab umbra corpus, coelum a terra differre contendat.

Omissis aliorum de hoc argumento iudiciis, quae initio dissertationis promisi, ipsi statim hac in re periclitemur. ⁶⁾ Initium ducamus ex antiquissimis testimoniis

⁵⁹⁾ Tzetzes Chil. VII. hist. 155. vers. 970. pag. 277. ed. Kiessling.

ἔγραψε δὲ βιβλία
τρία τε καὶ πενήκοντα, εἶτα καὶ τελειῶν δὲ
ἑτῶν ὑπάρχον ἑκατὸν ὁμοῦ τε καὶ τεσσάρων.

Suidas v. Ἱπποκράτης: κατέστρεψε τὸν βίον ἐνιαυτῶν γεγονῶς δ' καὶ ῥ', καὶ τέθραται ἐν Λαρίσση τῆς Θεσσαλίας.

⁶⁰⁾ Plin. Hist. Nat. lib. XXX., c. II. ed. Franz (c. I. edd. vett.).

⁶¹⁾ Annus ab u. c. 300. respondet anno ante Chr. 454. vel Ol. 81, 3; sed tum bellum Peloponnesiacum nondum gerebatur.

⁶²⁾ Aelian. var. hist. lib. IV., c. 29.

†) Alio tempore recentiorum iudicia typis describenda curabo.

ipsius Democriti, quae nulla opinione praesumpta genuina judicemus. Quicumque enim spuria illa habuerunt, nihil demonstrarunt; ideoque nobis refellendi necessitatem non imposuerunt. Jam primum Democriti testimonium de se quadraginta annis, quam Anaxagoras fuit, minore in annorum numero vitium continere non potest propter verba *νέος κατὰ πρεσβύτην Ἀναξαγόραν* et Aristotelis locum Meteor. II, 7. *Ἀναξαγόρας — καὶ πρότερον Ἀναξιμένης καὶ τούτων ὄσπερος Δημόκριτος*, et quum Apollodori⁶³⁾ omnium auctorum, quos de philosophi hujus aevo disputantes excitavimus, fere antiquissimi⁶⁴⁾ confirmetur sententia, Olymp. 80, I. natum esse Nostrum statuamus. Apollodorum sequitur Diodorus Siculus, quem sub Augusto vitam egisse compertum habemus et exploratum. Mirabile discrimen notavimus inter ipsius Democriti testimonium apud Clementem de longa sua in Aegypto commoratione et Diodorum Siculum. Tantum illud est, ut tolli posse nullo modo videatur. At sine dubio octoginta anni, qui apud Clementem sunt, cum lustro, de quo loquitur Diodorus, sive potius ipsi Aegyptii apud eum, sic conjungi queunt, ut in Democriti libro, ex quo Clemens hoc fragmentum descripsit, numerum illum non verbo enunciatum, sed signo expressum fuisse dicamus. Non poterat hoc signum nisi littera *II* esse, quae, quia prima est vocis *πέντε*, in vetustissimis Graeciae monumentis *quinque*,⁶⁵⁾ citiore autem aetate et potissimum minuscula forma cum ascriptitia lineola (*π'*) *octoginta* designabat. Si igitur Clemens in Democriti scripto litteram *II* isto loco invenit, quam ipse pro *octoginta*, ille autem pro *quinque* usurpabat, non mirabile est, quod apud Clementem, ex quo postea Eusebius illum locum transseripsit, octoginta annos annotatos reperimus, quum Diodorus, quem probabile est ab Aegyptiis hoc audivisse, quinque tantum annos Democritum in Aegypto versatum esse dicat. Aut si ipse Clemens in exscribendo Democriti loco memor erat, quam in numeris vetustas litterae *II* tribuere suasset potestatem, fieri poterat, ut posterioris aevi librarii deprehendentes hanc notam, cujus priorem significationem nesciebant, statim eam tritum usum sequentes in *octoginta* mutarent. Itaque in Clementis loco aut *II* exarandum est, aut ne quis

⁶³⁾ Apollodorum hunc, Chronicorum auctorem, quem Diogenes Laertius tam saepe citat, eundem esse viderunt viri docti, quos Menagius ad Laert. I, 37. laudat, cum Grammatico illo Atheniensi, qui filius fuit Asclepiadis, Aristarchi Grammatici et Panaetii philosophi discipulus, et cujus exstat liber Bibliotheca inscriptus. Chronica sua Attalo secundo, Regi Pergameno nuncupavit; vixit itaque circa Ol. 160, cujus primus annus cohaeret cum 140 ante Chr. n.

⁶⁴⁾ Antiquior est Antisthenes, de quo mox agam.

⁶⁵⁾ De notis numeralibus vide Matthiae Gramm. Gr. §. 1., obs. 4. p. 23 seqq.

hodie quoque hac quasi decipula decipiatur, *πέρι*. Tum effectum iri puto, ut nemo amplius suspicetur, hoc fragmentum Democrito suppositum esse, neque quidquam, credo, supererit, quod in isto loco *ὄν τοῖς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἐπ' ἕτα πέρι ἐπὶ ξείνης ἐγενήθη* offendat. Nam manifesto hoc dicit Democritus: „apud hos autem (quos rerum mathematicarum peritissimos esse neminem fugit) post omnes (i. e. postquam omnes, qui in ullo terrarum angulo eruditionis fama florebant, conveni) quinque per annos peregrinatus sum.” Tertium Democriti testimonium, constituto anno, quo ex vivis excessit, perpendemus.

De annorum numero, quem assecutus Democritus sit, item antiquissimus testis interrogandus est, a quo qua ratione reliqui aberrare potuerint, captu non difficile erit. Eum esse Antisthenem, ⁶⁶⁾ qui Democritum vivendo adhuc attigit, nemini incertum videbitur. Antisthenes igitur, qui de Democriti vita quaedam litteris mandavit, quorum Diogenes lib. IX, 38. et 39. mentionem movet, certiores nos facit, philosophum Abderitanum plus quam centum annos natum (*βιώσαντα ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη*) occubuisse. Jam si nobiscum reputamus, quam accurate reliqua omnia tradiderit Antisthenes, quae de Democriti vita apud Diogenem narrat, et qualia illa sint quae memoriae tradit, inde colligamus oportet, eum totam Democriti vitam probe novisse. Quocirca mirum videatur, quod non exactius de annorum numero, quem expleverit noster, locutus est. Hujus rei nullam aliam causam fuisse arbitror, quam quod, quum Democritus centum quidem annis major, sed non centum et unum annos natus vita defecisset, Antisthenes inutile esse ratus est, mensium et dierum numerum annorum numero addere. Quod si recte suspicor, Democritus noster, quem Ol. 80, 1. ortum esse vidimus, Ol. 104, 4. in communem locum abiit. Etsi vero dies natalis ignotus est atque idcirco fieri non posse videtur, ut ad amussim definiamus, utrum Olympiadis octogesimae anno primo ineunte an exeunte Noster partu

⁶⁶⁾ Hic Antisthenes sine dubio est Socratis discipulus, a quo postea Cynici manarunt, et de quo Diogenes lib. VI. disputat. Florem ejus circa Ol. 100, 1. vel 380. ante Chr. n. vulgo ponunt. Si enim alium, quam celebrem illum Antisthenem Diogenes hic significaret, hujus rei, credo, lectores admonisset. Multi ejus libri ferebantur, quorum indicem habemus apud Laertium lib. VI. 15–18. In quo horum librorum ea, quae Diogenes refert, de Democrito dixerit, nescio, neque multis in re adeo incerta conjecturis indulgebo. Cum autem in istis libris nullus sit de vitis et placitis philosophorum, necesse est, eum in scriptis, quae de rebus physicis vel in aliis, quae de morali philosophia reliquit, Democriti mentione illata haec in transcurso exposuisse. Quem enim contra Platonem edidit librum *Σύθωσις* inscriptum, detegendis Platonis vitiis destinatum, in eo aliorum philosophorum fortasse non meminit.

editus sit, tamen propius vero est, eum initio illius anni editum esse, ut nunc planum faciam; idque ipsum haud levis momenti est ad tempus, quo decessit accuratissime constituendum. Si principio anni h. e. circa solstitium aestivum natus est, ac post centum annorum et aliquot mensium ac dierum vitam exspiravit, mori adhuc Olymp. 104, 4. potuit. Tum ergo ortus in annum ante Chr. n. 460, obitus in annum 361 incidit. Sed si exeunte anno primo Olymp. 80. lucem accepit et vitam ad centum annorum et aliquot mensium ac dierum spatium perduxit, verisimilius est, eum Ol. 105, 1. mortuum esse. Hac ratione tempus ejus natale revocandum sit ad annum ante Chr. 459, qui respondet Ol. 80, 1. ad finem vergenti, et tempus emortuale ad annum 360 ante Chr. At priorem rationem, qua cum Ol. 80, 1. ineunte natum et Ol. 104, 4. denatum contendimus, solam tuentur veterum testimonia. Auctor Chronici Paschalis vel *ἐπιτομῆς χρόνων*, ut Scaliger librum nuncupat, philosophum nostrum, quum centum annos vivendo exegisset, Ol. 104, 4. mortuum testatur. Hic igitur Apollodorum et Antisthenem secutus est. Quodsi in Dindorfii editione non Ol. 104, 4. ut in Scaligerana, sed Ol. 105, 2. legitur, hoc aperte falsum est. Itaque ibi aut Ol. 105, 1. corrigendum est, aut, quod ad verum magis accedit, Scaligerana lectio restituenda est. Nam Scaligeranam lectionem veram esse testis est Eusebius vel invitus. Is nimirum, ut superius diximus, ad Olymp. 94, 4. ⁶⁷⁾ notavit, Democritum centum annos natum obiisse (*Δημόκριτος τελευτᾷ ἑήρας ἔτη ρ*). Quomodo Eusebius in hunc errorem incidit, ut Olymp. 94, 4. pro Olymp. 104, 4. scriberet, facile intelligimus. Siquidem P vel ρ, cujus arithmetica potestas *centum* est, magnam gerit similitudinem cum Coppa, ⁶⁸⁾ quod Graeci his fere formis scribebant ϙ q ρ et quod nonaginta notabat, elucet haec signa inter se permutari potuisse. Itaque quum Eusebius vitiosa libri illius, ex quo testimonium de Democriti morte depromsit, scriptura in fraudem impulsus sit, nullo pacto nobis adversatur et Scaligeranam lectionem in Chronico Paschali vel hoc errato genuinam esse affirmat. Eorundem signorum permutatione factum dicerem, ut Diodorus Democritum non centum, sed nonaginta annorum fato concessisse assereret, si certo constaret, istas τοῦ coppa formas ante Claudium Imperatorem, a quo eas inventas esse quidam dicunt, jam Graecis notas fuisse. Verum si forte nondum notae erant, haud gravabor, duorum non

⁶⁷⁾ Interpretem Armenium, qui haec ad Olymp. 94, 2. refert, errore duci atque idcirco hic nobis ducem esse non posse non solum Hieronymi, verum etiam ipsius Eusebii auctoritas vincit. Nempe latina illius translatio cum hujus archetypo omnino congruit.

⁶⁸⁾ Vid. Matthiae Gr. Gr pag. 24.

minus similibus elementorum permixtionem admittere. Etenim scimus, ⁶⁹⁾ notam arithmetice, qua senarius numerus inter minusculas litteras designatur (ε), non raro a Graecis pro nonagenario numero usurpatam fuisse. Maximam autem hujus signi (ε) cum ρ similitudinem esse patet, si lineola arithmetica non superne ad dextram ascribatur (ρ) qui non est antiquorum usus, sed superponatur ($\bar{\rho}$). Hoc igitur signum ($\bar{\rho}$) proxime accedit ad ε , cujus loco veteres η quoque et ζ ⁷⁰⁾ scribebant. Quodsi ante Claudium non eae formae $\tau\omicron\upsilon$ coppa, ⁷¹⁾ quas priore loco posui, ut quidam putant, usurpabantur, tamen eae, de quibus modo locutus sum, imprimis vero $\bar{\varepsilon}$ et $\bar{\eta}$, tantum similitudinis cum $\bar{\rho}$ habere, ut confundi potuerint, omnes concedent. Quod reliquum est neminem credo futurum qui dicat, propterea quod ε non nisi inter minusculas litteras sit usurpatum, ideo hanc formam $\tau\omicron\upsilon$ coppa silentio transeundam fuisse, quoniam usque ad octavum fere saeculum post Chr. n. Graeci majusculis litteris in codicibus videantur usi. Nam ex quo libellus papyraceus in Aegypto anno ante Chr. 104. minusculis litteris exaratus in eruditorum notitiam venit, ⁷²⁾ quis dubitet Graecos multo ante Chr. n. hoc minusculum, quod vocant, alphabetum habuisse.

Jam, ut ad Diodorum redeam, hic in eo quoque fallitur, quod philosophum nostrum Olymp. 94, 2. e vita cessisse scribit. Diodorus in libro, cui haec debet, $\tau\omicron\lambda$ $\bar{\rho}\delta$, δ invenerat. Ita autem haec exarata erant, ut ad similitudinem $\tau\omicron\upsilon$ $\tau\omicron\lambda$ $\bar{\rho}\delta$, $\bar{\alpha}$ vel $\tau\omicron\lambda$ $\bar{\eta}\delta$, $\bar{\alpha}$ vel $\tau\omicron\lambda$ $\bar{\varepsilon}\delta$, $\bar{\alpha}$ accederent. Etenim in membranis saepissime confundi α et δ jam pridem docuerunt Schaeferus ⁷³⁾ et Bastius. ⁷⁴⁾ Porro non difficile ad

⁶⁹⁾ Consule *Ἡρωδιαν. περὶ τῶν ἀριθμῶν* in H. Steph. Thes. L. Gr. Append. p. 205 seqq. Scapulae lexicon col. 169. Cratandri Lex. l. gr. col. 194 seqq. Not. Graec. s. voc. et num. compendia coll. rec. explic. ed. Corsinus (Florent. 1702.) Proleg. pag. XIX. seqq.

⁷⁰⁾ Postrema jam depravata est forma. Non enim a littera ζ , qua orientales gentes utuntur, originem trahit hoc *ἐπίσημον*, sed a littera ρ , quae ut aptior fieret Graecorum alphabeto, invertebatur, ita ut primitus hanc formam habuerit ζ . Postea transit in η et ζ , denique ex formâ perpendiculari mutato situ orta est librata ejus figura, (ε) quae mirum in modum concinit cum senarii numeri signo.

⁷¹⁾ Ipsum Coppâ antiquissimam esse litteram notum est, quae et equis inurebatur. Vide Aristoph. Nub. 23. et ibi schol.

⁷²⁾ Boeckh Erklärung einer Aegypt. Urkunde auf Papyrus. Berlin 1821, 4.

⁷³⁾ Schaeferus ad Greg. Corinth. pag. 155.

⁷⁴⁾ Bastius in Commentatione Palaeographica ibid. p. 703. seqq.

fidem est, Lucianum confudisse Olympiadem, qua animam deposuit Democritus et supremum ejus aetatis annum, ita ut Nostrum qui usque ad centesimam quartam Olympiadem vixit, ad annum vitae centesimum quartum pervenisse dicat. Luciani verba exscripsit Phlegon, quare ejusdem erroris socius fuit. Denique, quomodo ex 104 annis 109 exoriri potuerint, quot Hipparchum ⁷⁵⁾ Democrito ascripsisse Laertius auctor est, jam demonstravit Meursius, ⁷⁶⁾ mutato videlicet $\varrho\delta'$ in $\varrho\theta'$, cujus tamen non subscribo opinioni, apud Laertium in Hipparchi testimonio numerum emendandum esse dicentis. Ista nimirum emendatione nihil proficimus, quippe quum antiquissimus testis solus apud nos hac in re valeat. Utrum Hipparchus mendosum Luciani, an alius scriptoris, cui Luciani verba ante oculos versabantur, exemplum habuerit, nec scio, neque admodum curio, quum hominem ipsum non noverim.

Censorinus non refragatur calculo nostro, etsi dicit: „Democritum quoque Abderiten, et Isocratem rhetorem ferunt prope ad id aetatis pervenisse, quo Gorgian Leontinum, quem omnium veterum maxime senem fuisse, et octo supra centum annos habuisse constat.” Male comparat Democritum et Isocratem cum Gorgia. Gorgiam Cicero ⁷⁷⁾ centum et septem complevisse annos ait. Alii eum usque ad centesimum nonum annum vita superasse tradunt, Isocratem vero unanima voce antiquiores prope ad centesimum annum vixisse testificantur. Natus enim Ol. 86, 1., ante Chr. 436 a. audito funesto de pugna ad Chaeroneam commissa nuncio patriae libertati non superstes prae terrore, quem haec ei res incusserat, Ol. 110, 3., ante Chr. 338 a. animam efflavit. Proinde quando Censorinus et Democritum et Isocratem, qui centum annorum senes exstincti sunt, cum Gorgia contendit, lapsum esse illum apparet. Quod autem dicit, non pro certo affirmat scriptor, neque ut suam, sed ut aliorum opinionem proponit, ut ex ejus verbis emergit.

Nihil me movet quod ait Thrasyllus, qui sub Tiberio demum Imperatore (vel fortasse etiam postmodo) vixit, anno prius Socrate Nostrum in lucem susceptum esse, praesertim quia non tantum de Democriti, sed de aliorum quoque philosophorum, imprimis sophistarum, aevo loquentes adeo fluitant scriptores, qui flaccescente litterarum flore sub Imperatoribus Romanis vixerunt, tantaque interdum portenta, quorum origo inscitia, nonnunquam incuria et negligentia fuit, effutiunt, ut qui omnibus credere velit, vertigine

⁷⁵⁾ Quis fuerit hic Hipparchus, nescimus. Menagius ad Laertium de mathematico cogitavit, non tamen hoc tanquam certum proponens.

⁷⁶⁾ Meursius de Archont. Att. lib. III., 13.

⁷⁷⁾ Cicero de Senect. V., 2.

quasi corripatur necesse sit.⁷⁸⁾ Atqui si in finienda sophistarum singulorum aetate, quae ex Platonis, Isocratis et Xenophontis operibus diligenter pernosci poterat, tantopere fluctuant scriptorum illius aevi sententiae, quid salutis Democrito ex iis sperandum est, quem nullo loco in scriptis suis Plato memoravit ac de cuius vita omnino apud antiquiores rarissime injicitur mentio? Multo minus Gellius meretur, ut illius causa religionem offerri nobis patiamur, quippe qui nihil exactius prodat, quam Socratem Hippocrate et Democrito caeterisque, quos nominat, natu quidem posteriorem fuisse, sed quibusdam temporibus vixisse iisdem. Hoc quantillum sit, non opus est ostendi. Nam quod Hippocratem attinet, quem Soranus⁷⁹⁾ ducibus iis, qui Gellio vetustiores fuerunt, scriptoribus Ol. 80., I. in vitam ingressum esse scribit, certum est, auctorem Noctium Atticarum, quum hoc lucubraret, paululum dormitasse. Deinde tam vaga ejus loquendi ratio est, ut qui ex ejus verbis multa velit concludere, temerarius sit. Aeliani narrationem propter temporis diversitatem veram esse non posse, jam Baclius vidit. Et ex nostra computatione falsus est Aelianus. Sed non videtur dubium, quin Aelianus Democritum pro Anaxarcho ejus discipulo nominaverit, de quo eadem narrat Valerius Maximus,⁸⁰⁾ hoc excepto, quod non dicit, Alexandrum ab illo irrisum esse.⁸¹⁾ Quod Hippocrates eodem tempore, quo Noster fato perfunctus esse fertur, id si recte conjicio, veteres impulit, ut eandem vitae annorum, quos compleverit, varietatem, quam Democrito attribui viderant, huic affingerent. Caeteroqui nescio originem numeri 85. Qui quia fidei absonus est, in ejus locum verus annorum numerus, ad quem Hippocrates vitam perduxit, substituendus videtur. Quocirca pro *πέ* lege *ζ'*. Quod si quis audacissimi conjectoris esse censeat, non recusabo, quin, licet probato eo, quod Hippocratem eadem, qua Democritum tempe-

⁷⁸⁾ Sic Meinersius in *Gesch. d. Urspr., Fortg. u. Verf. der Wiss. in Griechenl. und Rom* Tom. II. p. 224. memorabilem affert Plinii (lib. XXXIII., 4) errorem astruentis, Gorgiam circa septuagesimam Olympiadem auream sibi ipsi statuum Delphis posuisse, id quod nullo pacto defendere licet. Nimirum, quoniam, ut ubi Meinersius monuit, Gorgias, qui centesimum nonum annum assecutus videtur, Socrati supervixit (Quinct. III., 1.), post septuagesimam Olympiadem natum esse eum ratio evincit.

⁷⁹⁾ Non ab omni parte flocci faciendus est hic auctor vitae Hippocrateae, utpote qui ex antiquorum scriptis, ex Sorani Coi de vitis medicorum, ex Histomachi Ephesii libris *περὶ τῆς Ἱπποκράτους αἰρέσεως*, Andreae medici *περὶ τῆς ἱπποκράτους γενεολογίας*, quos citat, aliisque librum suum concinnaverit.

⁸⁰⁾ Valerius Maximus lib. VIII. c. 14. Ext. 2.

⁸¹⁾ Cf. Schefferus ad Aelian. IV, 29.

state vitam cum morte commutasse scribit, tamen numeri, quos de supremo Hippocratis anno affert, omnes rejiciantur.

Porro de tempore, quo maxime inclaruerit philosophus Abderitanus, pauca sufficiat adjecisse. Aperte fallitur auctor Chronici Paschalis florem illius Ol. 67. ponens. Hoc enim non modo omnium scriptorum, quotquot de Democriti aevo scriptum aliquid reliquerunt, testimoniis repugnat, verum etiam ab ejusdem auctoris sententia, quam autem explicuimus, plane abhorret, sic ut ne minima quidem veri species in eo appareat. Idem judicandum de Eusebii hallucinatione, jam Ol. 70., 1. Democritum floruisse fingentis; talia videlicet a musicante, non seria agente scribi potuerunt. Nec perquam digna est fide quae apud eundem legitur existimatio, circa Ol. 86., 1. ⁸²⁾ clarum fuisse Democritum nostrum; sequeretur enim, ut jam a quarto et vicesimo anno celebre habuisset in litteris nomen. Quod licet non prorsus improbabile sit, tamen in Democriti vitam vix quadrat, qui ut multijugam sibi compararet doctrinam omnivagus eruditos homines audivit. Praeterea hariolantur ii, quorum auctoritatem antestatur Cyrillus, jam septuagesima Olympiade Democritum fuisse (*ἐβδομηκοστῇ ὀλυμπιάδι φασὶ γενέσθαι Δημόκριτον*) referens. Nisi enim forte alius quam Abderita hic significatur Democritus, turpem esse dicas errorem. Multi autem praeter hunc philosophum fuere Democriti, de quibus vide Diog. Laert. IX., 49. et ibi Menagium. ⁸³⁾ Alius hic fieri mentionem, quam nostri Democriti, indicio esse videtur, quod mox de octogesima sexta Olympiade agens ita Democritum commemorat, ut addat *ὁ Ἀβδηρίτης*, quod nomen gentile hic omittit. Quod reliquum est, octogesima sexta Olympiade Democritum fuisse (*γενέσθαι*), ut idem docet Cyrillus, nemo in dubium vocaverit, siquidem hoc cum terminis vitae Democriteae, quos pepigimus, congruit. Gellius Sophoclis, Euripidis, Hippocratis et Democriti florem, uti observatum est, ad A. U. 323., hoc est Ol. 87., 2., igitur ad initium belli Peloponnesiaci rettulit, ita ut Abderita noster inde a vicesimo nono vitae anno fuerit illustris. Non est, quod ei plane contradicamus, sed ob id ipsum, quod de Democriti peregrinationibus diximus, adducimur, ut ejus celebritatem paulo seriorem esse credamus. Quodsi non a medio fere bello Peloponnesio Democritus claruit, id quod proxime videtur ad verum accedere

⁸²⁾ Nihil refert, veriusne an minus verum sit, quod in aliis editionibus est Ol. 86, 2. vel Ol. 86, 3 et 4.

⁸³⁾ Adde Meursium ad Chalcidium p. 23. et in Bibl. Graeca; Jonsium de script. hist. phil. p. 28. ed. Dorn. et Fabric. Bibl. Gr. Vol. II. p. 643. ed. Harl.

dere, sed Gellius recte jam A. U. 323. florentem eum ponit, non uni huic anno adhaerendum, sed ab hoc inde tempore per totum belli Peloponnesii tractum et postea quoque floruisse Democritum statuendum est. Haec fortasse Plinii fuit sententia, qui ab Hippocrate medicinam et a Democrito magicen⁸⁴⁾ illustratas esse dicit circa Peloponnesiacum Graeciae bellum, quod a trecentesimo urbis conditae anno gestum sit. Si circa belli hujus tempora eas artes, quas nuncupat Plinius, illustrarunt Hippocrates et Democritus, ipsi tum praecipue floruisse censendi sunt. In hoc tamen fallitur hic scriptor, quod ait a trecentesimo urbis conditae anno, id est Ol. 81, 3., illud bellum gestum esse. Nempe tum de gerendo hoc bello nondum cogitabatur. Caeterum probabile est, Plinium hic temporum Peloponnesiorum meminisse, ut quasi in transitu significaret aetatem, qua ab Hippocrate artem salutarem, a Democrito doctrinam magicam illustratam esse credebat, et quum bellum Peloponnesium satis idoneum videretur temporis spatium, cui quia notissimum est istarum artium lumen ab Hippocrate et Democrito profectum ascribi posset, illud ab eo memoratum esse suspicor non curante, num etiam postmodo lumen his disciplinis attulerint, nec ne. Etenim post illud bellum, cujus finis incidit in Ol. 94, 1. Democritum quoque floruisse ob longum ejus aevum necesse est, siquidem a fide abhorret, hunc virum, qui inter maxima antiquitatis ingenia numerandus est, et doctrinae amplitudine omnes superabat aequales, superstitem nominis sui celebritati fuisse, ejusque gloriam finito bello statim infuscatam esse. Ac si forte post illud tempus in dies angescens Socratis discipulorum claritas luminibus ejus apud reliquos Graecos officere coepit, tamen eum in patria urbe integram illibatamque famam suam servasse, testimonio illud est, quod Antisthenes apud Diogenem⁸⁵⁾ memoriae prodidit, eum a civibus suis non solum vivum aeneis statuibus honoratum, sed etiam mortuum publicis sumptibus honorifice elatum esse.

Ex his, quae disputavimus efficitur, commoda ratione Hippocratem inter Democriti auditores referri posse, quam rem plurimum antiquorum auctoritate niti, observatum est. Quippe et Hippocrates circa belli Peloponnesii tempora clarus fuit, ut vidimus, eodemque, quo Democritus anno natus et mortuus esse fertur.⁸⁶⁾ Sed etsi in Hippocratis operibus non multa reperiuntur, quae philosophia eruditum mon-

⁸⁴⁾ Num magicam illustraverit Democritus, quod Plinius affirmat, alibi exponam.

⁸⁵⁾ Antisthenes apud Diog. Laert. lib. IX, 39.

⁸⁶⁾ Suidae verba *ἐπιβαλεῖν γὰρ αὐτὸν νέον πρεσβύτη* mendacium continere, in promptu est.

strent, tamen locuples est auctor Plato in Phaedro, ⁸⁷⁾ arbitratum esse Hippocratem, neminem in naturam corporis sine universae naturae cognitione recte posse inquirere, eoque loco respicit Hippocratis librum De natura hominis, ut Galenus ⁸⁸⁾ in Commentario ad hunc librum adnotat. Vide Heindorf. ad Plat. Phaedr. p. 352. ed. Buttm., ubi afferuntur Galeni verba affatim declarantia, quo modo Hippocrates in scribendo hoc libro versatus sit. Videtur itaque non absurdum esse, putare, aliquem inter illius aevi philosophos ab Hippocrate esse auditum, et quia praeter Democritum neminem nominant veteres ejus praeceptorem, non video, cur non sit credibile, eum Democriti fuisse discipulum. Neque aequalitas obstat, propterea quod magistri non semper discipulis natu majores sunt.

At objiciat mihi aliquis cum Corsino, quoniam ex nostra supputatione Protagoras Democriti discipulus esse non potuit, ideo eam suspectam aut omnino falsam reddi. Ad hoc habeo, quod jure meritoque respondeam et quo contra omnes objectiones tueri me possim. Etenim, ut jam Meinersius ⁸⁹⁾ optime exposuit, praeter Gorgiam, quem nonnulli Empedoclis amicum fuisse pufarunt, et Alcidasum Eleaten et Polum Agrigentinum, Gorgiae discipulos, nemo veterum sophistarum, quod nos quidem sciamus, invenitur, qui philosopho aliquo aut rhetore usus sit praeceptore. Quod vero fabulantur, Protagoram bajulum prius fuisse, sed a Democrito, qui ejus in lignis artificiose colligandis, quo commodius portari possent, dexteritatem admiratus sit, dignum esse habitum, qui ipsius discipulus esset: hoc, quamvis a Gellio ⁹⁰⁾ contum et exornatum, ab ipso Epicuro, teste Diogene ⁹¹⁾ perscriptum et ab Athenaeo ⁹²⁾ memoratum, tamen adeo fidem excedit, ut prorsus confictum cum Meinersio, cui et Tiedemannus ⁹³⁾ et Wendtius ⁹⁴⁾ assentiuntur, existimem. Primum enim Democrito indignum foret, si opinatus esset, eum, qui ligna scite componeret, ut magnae eorum multitudini ferendae par esset, etiam philosophiae studia non sine fructu

⁸⁷⁾ Plato in Phaedro pag. 270. Steph.

⁸⁸⁾ Galenus Comm. in hunc lib. I. ed. Bas. T. V. p. 2 et 16.

⁸⁹⁾ Meinersius lib. I. T. II. p. 173. et 174.

⁹⁰⁾ Gellius noct. attic. V. 3.

⁹¹⁾ Diog. Laert. lib. IX, 33.

⁹²⁾ Athenaeus lib. VIII. c. 50. pag. 306. ed. Schweigh.

⁹³⁾ Tiedemannus in Geist der speculativen Philosophie T. I. p. 351.

⁹⁴⁾ Wendt. in adnot. ad Tennem. T. I. pag. 495.

tractaturum esse. Deinde Philostratus de sophistis lib. I, ubi Protagorae vita exstat, auctor est, ditissimum fuisse Protagorae patrem Abderae degentem, ita ut Xerxem in Persidem revertentem hospitio excipere potuerit, qui ut regio illum munere donaret, magos nonnullos ei reliquerit, qui filium sapientiae mysteriis initiarent. Quod si verum est, quis credet, filium ejus bajulum fuisse? At largiamur Bruckero,⁹⁵⁾ falso hoc de Protagora narrari, quamquam negamus, confundi hic, ut ille vult, Democritum et Protagoram, quoniam quidquid hoc rei est ad fabulas pertinere nobis persuasimus. Praeterea vel ideo in suspicionem nobis venit ista narratio, quod Aristoteles nescit illam Protagorae sub Democrito magistro institutionem, etsi de culcitella aliqua (τέβλη)⁹⁶⁾ loquens bajulis commodissima, qua humeris imposita ad onera portanda magis valebant, ejus inventorem ferebant Protagoram. Hinc originem duxisse fabulam illam si statuamus, me iudice, rem acu tetigerimus. Si enim Aristoteles quidquam de hac Protagorae fortuna audivisset, non dubito, quin memoraturus fuerit, Democritum fecisse illum ex bajulo philosophiae studiosum. Huc accedit, quod Plato in Protagora⁹⁷⁾ sophistam cognominem multo ante Socratem natum esse sumit. Quocum congruit, quod Aristoteles apud Ciceronem⁹⁸⁾ ait, Corace et Tisia, qui paulo post exactos a Syracusanis et Agrigentinis tyrannos (Ol. 78 et 79) florebant, antiquiorem esse Protagoram. Denique Apollodorus apud Diogenem⁹⁹⁾ testificatur, circa Ol. 84. maximo flore conspicuum fuisse Protagoram. Itaque, si Democritus Ol. 80, 1. in lucem editus est, atque illi, quos nuncupavi, auctores fidem merentur, fieri non potuit, ut ille Democriti discipulus esset. Taceo recentiorum quorundam, inter quos Magnenus¹⁰⁰⁾ est, errorem ex Aelian. var. hist. lib. I. c. XXIII. colligentium, Protagoram esse filium Democriti. Decepit eos inepta Vulteji illorum verborum interpretatio. Haec de Protagorae aetate. Ut tempora non conveniunt, ita multo etiam minus utriusque philosophi dogmata. Namque in Protagorae decretis nihil inest, quod Democritum magistrum arguat.

⁹⁵⁾ Brucker. histor. crit. phil. Tom. I. p. 1201 seqq.

⁹⁶⁾ Aristot. l. I.

⁹⁷⁾ Plato Protag. p. 317. C. Steph. καίτοι πολλά γε ἤδη εἶμι ἐν τῇ τέχνῃ quae ipsa sunt Protagorae verba; porro pag. 320. C. Socratem sic alloquitur: Ἄλλ', ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω. ἀλλὰ πρότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεώτεροις, μῦθον λέγων ἐπιδείξω, ἢ λόγῳ διεξιθεῶν; cf. pag. 314. B.

⁹⁸⁾ Aristoteles ap. Cic. in Bruto cap. 12.

⁹⁹⁾ Apollodorus ap. Diog. Laert. lib. IX., 36.

¹⁰⁰⁾ Magnenus in Democrito reviviscente pag. 8.

Restat, ut edisseramus, quid de tertio Democriti testimonio, quo contendit, anno 730 ab excidio Ilii parvum Diacosmum a se conscriptum esse, censendum sit. Vidimus annum septingentesimum trigesimum post Trojam dirutam, si Eratosthenem hac in re duce nobis eligimus, incidere in Ol. 81, 3., quo tempore, si Democritus Ol. 80, 1. editus est, talia scribere nondum potuit. Iam si certis indiciis emanaret, Democritum, cujus temporum computationes cum parapegmate aliisque scriptis perierunt, annum captae Trojae eodem, quo Eratosthenes usus est, computo invenisse, necesse esset numerum 730 mendum continere. Neque tum in eo emendando laborarem, siquidem hic numerus, qui vetustiori modo sic scribitur $\overline{\text{H}} \text{H} \Delta \Delta \Delta$ ita solum mutandus esset, ut pro primo Δ exararetur $\overline{\Delta}$, quae exigua foret mutatio. Etenim, quum deleta esset linea transversa (—) τοῦ Π sic fere obliquis laterum lineis inserto Δ scripti $\overline{\Delta}$, reliquiae Δ pro Δ haberi potuissent. Tum quadraginta anni illis 730 accederent, ita ut numerus 770 efficeretur, qui respondet Ol. 91, 3. Ita Democritus quadragesimum sextum egisset annum, quum de ordinata mundi compositione conscriberet.

At quis, quaeso, Eratosthenis supputationem, quam hodie vulgo sequimur et Democriteam fuisse audeat dicere? Idcirco, quoniam non est, quod duobus alteris Democriti testimoniis diffidamus, nitendum esse patet, ut tertium quoque hujus philosophi testimonium vitio carere intelligatur.

Multae variaequae apud veteres de anno eversi Ilii sententiae fuerunt, quas nemo ad concordiam revocare queat. Itaque, si quis hodie de hoc argumento commentatur, id tantum ei agendum est, ut singulorum scriptorum opiniones enumeret. Nos unice hoc spectamus, ut quum ignoremus, quam rationem Democritus ipse duxerit, eum hic alius viri docti proponamus calculum, quem a Democritico non multum abhorre probabile sit. Quod facturi non inutile judicamus diei quoque vel noctis (nam media nocte capta dicitur Troja) habere mentionem. Quibus rebus etsi non adjungimus fidem, juvabit tamen Democriti causa videre, quae hic sint antiquorum somnia. Ac prius quidem de die disseramus, quem veteres magna cum consensione septimum vel octavum exeuntis Thargelionis (Θαργηλιῶνος φθίνοντος) fuisse ajunt. Septimus perscriptus legitur in Marmore Pario¹⁰¹⁾ et apud Plutarchum¹⁰²⁾ qui τῆ ἐβδόμῃ, inquit, φθίνοντος (scil. Θαργηλιῶνος) περὶ ἣν δοκεῖ καὶ τὸ Ἴλιον ἀλῶναι, ὡς Ἐφορος καὶ Καλλι-

¹⁰¹⁾ Marm. Par. apud Boeckh. V. Cl. Corp. Inscr. Tom. II. Fasc. I. pag. 327.

¹⁰²⁾ Plutarch. Camill. c. 19. Tom. I. pag. 537. ed. Reisk.

σθένης καὶ Λαμάρτης καὶ Φύλαρχος ἱστορήσαν. Octavus apud Dionysium,¹⁰³⁾ qui Ilium deletum dicit τελευτῶντος ἤδη τοῦ ἔαρος (ita bene Scaliger pro θέρους) ἐπτάκαιδεκα πρότερον ἡμέραις τῆς θεινῆς τροπῆς, ὀγδὼν φθίνοντος Θαργηλιῶνος, ὡς Ἀθηναῖοι τοὺς χρόνους ἄγουσι· περιτταὶ δὲ ἦσαν αἱ τὸν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ἐμπληροῦσαι μετὰ τὴν τροπὴν εἴκοσι ἡμέραι. Quod discrimen sic explanandum¹⁰⁴⁾ est, ut quamvis notum testatumque sit, Graecos pro diei initio solis occasum vulgo habuisse, tamen alios tempus, quo luceat sol potissimum spectantes, diem a solis ortu demum auspicatos esse sumamus, ita ut eadem nox et ad ἐβδόμην et ad ὀγδὼν φθίνοντος Θαργηλιῶνος referri posset. Porro in parva Iliade¹⁰⁵⁾ de tempore capti Ilii scriptum erat:

Νῦξ μὲν ἔην μεσάτα, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σέλινα, quibus verbis jungendus Callisthenes δευτέρῳ Ἑλληνικῶν.¹⁰⁶⁾ Ἐάλω δὲ ἡ Τροία Θαργηλιῶνος μηνός, ὡς μὲν τινες ἱστορικῶν ἢ ἱσταμένου, ὡς δὲ ὁ τὴν μικρὰν Ἰλιάδα (ποιήσας) τῇ ἡ φθίνοντος. διορίζει γὰρ αὐτὸς τὴν ἄλωσιν, φάσκων συμβῆναι τότε τὴν κατάληψιν, ἥνικα νῦξ μὲν ἔην μεσάτα, λαμπρὰ δ' ἐπέτελλε σέλινα· μεσονύκτιος δὲ μόνον τῇ ὀγδὼν φθίνοντος ἀνατέλλει. De reliquis locis, qui ab his discrepant, vide Boeckh. l. I. Verum si quis diligenter haec omnia pensaverit, non aliter rem expediri posse intelliget, quam a celeberrimo Boeckhio factum est, qui quomodo Dionysius calculum subduxerit, optime demonstravit. Itaque nunc patere existimo, ut breviter rem non amplius dubiam complectar, Dionysii plurimorumque antiquorum iudicio captam esse Trojam mensis Thargelionis die XXIII (vel octavo ejusdem mensis φθίνοντος). Primus Thargelionis dies est XIII ante Cal. Jun. sive XX mensis Maji; ita ut XXIII illius mensis dies comparandus sit cum III ante Idus Jun. qui est XI Junii mensis dies. Hoc die post vergiliarum ortum matutinum, qui aestatis initium indicat atque in Munychionis diem XXVII, vel XVII ante Cal. Jun. (i. e. Maji mensis diem XVI) incidit, primum luna circa mediam noctem exorta est. Quum autem Scirophorionis dies primus sit XIII. ante Cal. Jul. sive Junii mensis dies XIX, ac solstitium aestivum ex Metonis observatione accidat V ante Cal. Jul. sive die XXVII Junii mensis h. e. nono Scirophorionis die, sequitur a die Trojae dirutae ad diem solstitii, si uterque veterum more annumeratur, septendecim dierum numerum esse, id quod Dionysius diserte dicit. Denique quum anni finis Scirophori-

¹⁰³⁾ Dionys. Archaeolog. I, 63. p. 51. ed. Sylburg.

¹⁰⁴⁾ Vide Boeckh. l. I. p. 329.

¹⁰⁵⁾ testibus Clemente Strom. I. p. 321. et Euseb. Praep. evang. X, 12.

¹⁰⁶⁾ Callisth. δευτ. Ἑλλ. ap. Schol. Eurip. Hec. editum a Scalig. Συναγωγῆς p. 376.

onis die XXIX i. e. XVI ante Cal. Aug. vel XVII mensis Julii die fuerit, consequens est, ut post solstitii diem viginti dies ante anni finem superfuisse dicendum sit, ut idem Dionysius affirmat. Atque haec quidem de die sufficiat retulisse. De anno dirutae Trojae duos tantum veterum locos laudabo. Alter est apud Censorinum, ¹⁰⁷⁾ ubi Varro nos docet ¹⁰⁸⁾ ab Illi excidio ad Olymp. I. annos esse paulo plus quam CCCC, hos autem voluisse nonnullos certius definire: „et quidem, inquit, Sosibius scripsit esse CCCXCV, Eratosthenes autem septem et CCCC, Timaeus CCCCXVII, Aretes DXIV, et praeterea multi diverse.” Alter apud Clementem, ¹⁰⁹⁾ ubi a Demophonte post Menestheum, sub quo Troja capta fertur, Atticae rege ad Alexandrum traduntur esse anni 1250: a Troja capta ad reditum Heraclidarum anni vel 120 vel 180 (ubi corrigendum 80), hinc ad Evaenetum Archontem (Olymp III, 2.) secundum Phanium anni 715, secundum Ephorum 735, secundum Timaeum et Clitarchum 820, secundum Eratosthenem 774. Denique ibidem Duris a Trojae excidio ad Alexandri in Asiam profectionem mille annos atque inde usque ad Evaenetum ¹¹⁰⁾ Archontem, sub quo Alexander mortuus sit, undecim annos computasse fertur.

Mitto aliorum de hoc argumento sententias, quas vide sis apud Boeckhium l. l. Hi enim duo tantum loci ponendi sunt, posterior, quia eam exhibet sententiam, quam Democriti testimonio convenire arbitror, prior, quia inde alteri aliqua ex parte medela afferri potest. Aliorum autem sententiae nihil nobis profuturae onerarent magis quam ornarent hanc commentationem. Si quae in Clementis et Censorini loco leguntur, attente conferimus, statim intelligimus, quod de Eratosthene apud Clementem

¹⁰⁷⁾ Varro ap. Censorinum de die natali c. 21.

¹⁰⁸⁾ sic enim numeros ibi intelligendos esse monet Lydiatus ad Marm. Par. p. 251, quem et Boeckhii l. l. p. 324. sequitur.

¹⁰⁹⁾ Clem. Strom. I, p. 336. ed Col. (Tom. I. pag. 402, ed. Potter. Lond. 1715 vel pag. 145. ed. Sylburg.) *Εἰσὶ δὲ οἱ ἀπὸ Κέρκωπος μὲν ἐπὶ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα συνάγουσιν ἕτη χίλια ὀκτακόσια εἴκοσι ὀκτώ· ἀπὸ δὲ Δημοφῶντος, χίλια διακόσια πενήκοντα· καὶ ἀπὸ Τροίας ἀλώσεως ἐπὶ τὴν Ἡρακλειδῶν κάθοδον, ἕτη ἑκατὸν εἴκοσι, ἢ ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. ἀπὸ τοῦτου ἐπὶ Εὐαίνετον ἄρχοντα, ἐφ' οὗ φασιν Ἀλέξανδρον εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι, ὡς μὲν Φαντίας, ἕτη ἑπτακόσια δεκαπέντε· ὡς δὲ Ἐφορος ἑπτακόσια τριῆκοντα πέντε· ὡς δὲ Τίμαιος καὶ Κλειταρχος, ὀκτακόσια εἴκοσι· ὡς δὲ Ἐρατοσθένης, ἑπτακόσια ἑβδομήκοντα τέσσαρα· ὡς δὲ Δούρις, ἀπὸ Τροίας ἀλώσεως ἐπὶ τὴν Ἀλέξανδρον εἰς Ἀσίαν διάβασιν, ἕτη χίλια· ἐπιτεῦθεν ἐπὶ Εὐαίνετον τὸν Ἀθήνησιν ἄρχοντα, ἐφ' οὗ θνήσκει Ἀλέξανδρος ἕτη ια'.*

¹¹⁰⁾ Potterus recte observat, hunc Archontem Hegesiam fuisse. Erat enim Evaenetus Archon., cum Alexander in Asiam profectus est, ut in praecedentibus rettulit Clemens: Hegesias vero, cum post undecim annos Babylone mortuus est,

dicatur manifesto falsum esse. Nempe numerum, quem Varro apud Censorinum Eratostheni tribuit, rectum esse aliunde satis constat.¹¹¹⁾ Eratosthenes igitur 407 annos a Troja capta ad Olymp. I. numeravit, intervallum, quod est inter utraque tempora, solum spectans; quare annus Trojae captae secundum Eratosthenem est a. 408 ante Ol. I. vel 1184 ante Chr. n. Ad hujus auctoritatem plurimi veterum se applicarunt, ita ut quando ejus temporum Troicorum notatione nihil testatius in antiquorum scriptis est, numerum in Clementis loco temeritatis notam non veriti emendare queamus. Quae de Timaeo ac de Ephoro apud Clementem produntur, pariter clarissimo Boeckhio corrupta videntur, si Censorinus recte rettulerit ac Diodoro¹¹²⁾ fides sit. Sed in hac tam dubia re nolim cum Boeckhio (quod pace illustrissimi praestantissimique viri dixerim) Censorinum et Diodorum Clementi praeferre, praesertim quum nesciamus, utrum numeri, qui apud Censorinum et Diodorum reperiuntur, omnes integri, an in his quoque quidam corrupti sint. Certe Lydiatus non male ex verbis Varonianis collegit, numeros apud Censorinum corruptos esse. Quae quum ita sint, nihil in numeris Timaeo et Ephoro a Clemente assignatis mutandum censeo. Itaque quum de Phania nihil alibi traditum sit, quod numerum a Clemente ei ascriptum vel confirmet vel infirmet, in eo, quem Clemens memorat, numero acquieverim, atque idcirco ne egregiae quidem Boeckhii conjecturae, qua Phantias cum chronographo Pario conciliatur, accesserim. Phantias igitur, si vulgare illud octoginta annorum intervallum inter reditum Heraclidarum et Ilii excidium sumpsit, ex verbis Clementis Trojam annis 354 ante Olymp. I. i. e. 1130 ante Chr. n. captam esse statuit. De his 1130 annis si 730 deducuntur, reliqui summa 400 annorum est. Quodsi Democritus anno ante Chr. 400 vel Olymp. 95, I. hunc, qui μικροῦ Διακόσμου titulum habebat, de ordinata mundi compositione librum edidit, unius et sexaginta annorum senex erat. Ea aetate Democritum tali operi, quod ab adulto et subacti iudicii homine scribi oportebat, componendo parem fuisse omnes concedent. Jam si forte Democritus eundem excisi Ilii diem, quem plerique antiquorum, verum esse ratus est, ac tempus, quo conscripserit parvum Diacosmum, non diei, quo inchoaverit, sed quo absolverit librum habitatione definivit, apparet, quoniam Ilium paulo ante solstitium aestivum eversum esse veteres sibi persuaserunt, fieri posse, ut Democritus illud volumen eodem fere anni tempore, quo Ilium dirutum fingebatur, a se conditum esse hoc testimonio indicave-

¹¹¹⁾ Vid. Boeckhium l. l.

¹¹²⁾ Diodor. lib. XVI, 76.

rit. Attamen hoc, ne subtilius, quam verius disputasse perhibear, pro certo affirmare atque aliis insuper argumentis defendere non est in animo. Enimvero caput rei illud est, quod in hoc ipso libro, auctore Laertio lib. IX, 41. Democritus testatum reliquerat, se juvenem fuisse eo tempore, quo senex vivebat Anaxagoras, quadraginta annis illo minorem. Quis non videt, philosophum tum, quum haec litteris consignaret, non amplius juvenem, sed aut admodum senem, aut saltem aetate jam provectum fuisse? Proinde Phaniae nostraeque supputationi, ex qua unius et sexaginta annorum senem eum tum fuisse efficitur, ipse hoc testimonio album videtur adjicere calculum.

Frid. Guil. Aug. Mullach,
Phil. Dr. Art LL. M.